

CURTEA DE APEL CHIȘINĂU

2043, mun. Chișinău, str. Teilor 4
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 76-84-88; Fax: (022) 66-05-89

АПЕЛЛЯЦИОННАЯ ПАЛАТА КИШИНЭУ

2043, мун. Кишинэу, ул. Теилор 4,
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Тел. (022) 76-84-88; Факс: (022) 66-05-89

№ 4-3573-905 din 07.04.16

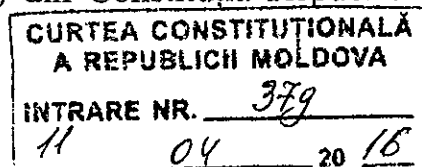
La № _____ din _____

Curtea Constituțională a Republicii Moldova Domnului Alexandru Tănase Mun. Chișinău, str. Alexandru Lăpușeanu, nr. 28, MD-2004

În conformitate cu prevederile art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, Hotărârii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016, Vă expediem sesizarea despre verificarea constituționalității sintagmei art. 125 lit. b) din Codul penal, ”desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație”, în sensul corespunderii art. art. 1 alin. (3), 22, 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, art. 7 alin. (7) Cod de procedură penală, sintagmei ”Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară au caracter de recomandare pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești”, art. 39 pct. 5) Cod de procedură penală, a sintagmei ”adoptă hotărâri explicative în chestiunile de practică judiciară a aplicării uniforme a legislației penale și procesual penale”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, art. 313 al. 6) Cod de procedură penală, sintagma ”este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale,” în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), 8 alin. (1), 20 alin. (1), (2), art. 21, 26 alin. (1), 54 alin. Alin. (1), (2), (3) și (4), 119 din Constituția Republicii Moldova, art. 2 lit. d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, sintagma ”dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma ”și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova.

Anexă:

- Actul de sesizare, pe 30 file;
- Copia cererea privind sesizarea Curții Constituționale a Republicii Moldova în vederea verificării constituționalității sintagmei art. 125 lit. b) din Codul penal, ”desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație”, în sensul corespunderii art. art. 1 alin. (3), 22, 23 alin. (2) din Constituția Republicii

Moldova, art. 7 alin. (7) Cod de procedură penală, sintagmei ”Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară au caracter de recomandare pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești”, art. 39 pct. 5) Cod de procedură penală, a sintagmei ”adoptă hotărâri explicative în chestiunile de practică judiciară a aplicării uniforme a legislației penale și procesual penale”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, art. 313 al. 6) Cod de procedură penală, sintagma ”este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale,” în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), 8 alin. (1), 20 alin. (1), (2), art. 21, 26 alin. (1), 54 alin. Alin. (1), (2), (3) și (4), 119 din Constituția Republicii Moldova, art. 2 lit. d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, sintagma ”dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma ”și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, pe 10 file;

- Copia încheierii Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 28.12.2016, pe 3 file;
- Copia încheierii Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 06 aprilie 2016, privind admiterea cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate pe 15 file;
- Copia încheierii Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 06 aprilie 2016, privind suspendarea examinării recursului depus împotriva încheierii Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 28.12.2016, pe cauza nr. 21r-170/16, pînă la examinarea de către Curtea Constituțională a Republicii Moldova a prezentei sesizări, pe 5 file.

Cu înalte considerațiuni,

Judecătorii Curții de Apel Chișinău

Iurie Iordan

Ghenadie Ișii

Silvia Vrăbuleț

CURTEA DE APEL CHIȘINĂU

2043, mun. Chișinău, str. Teilor 4
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 76-84-88; Fax: (022) 66-05-89

АПЕЛЛЯЦИОННАЯ ПАЛАТА КИШИНЭУ

2043, мун. Кишинэу, ул. Теилор 4,
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Тел. (022) 76-84-88; Факс: (022) 66-05-89

№ _____

din _____

La № _____

din _____

SESIZARE

Prezentată în conformitate cu prevederile art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție

I. AUTORUL SESIZĂRII:

Curtea de Apel Chișinău, judecătorii Iurie Iordan, Ghenadie Lîsfi și Silvia Vrabii.

Adresa pentru corespondență: mun. Chișinău, str. Teilor nr. 4, e-mail: cac@justice.md, tel. (022) 76-84-88, fax: (022) 66-05-89.

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are ca obiect de examinare verificarea constituționalității sintagmei art. 125 lit. b) din Codul penal, "desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație", în sensul corespunderii art. art. 1 alin. (3), 22, 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, art. 7 alin. (7) Cod de procedură penală, sintagmei "Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară au caracter de recomandare pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești", art. 39 pct. 5) Cod de procedură penală, a sintagmei "adoptă hotărâri explicative în chestiunile de practică judiciară a aplicării uniforme a legislației penale și procesual penale", în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, art. 313 al. 6) Cod de procedură penală, sintagma "este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale," în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), 8 alin. (1), 20 alin. (1), (2), art. 21, 26 alin. (1), 54 alin. Alin. (1), (2), (3) și (4), 119 din Constituția Republicii Moldova, art. 2 lit. d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, sintagma "dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători", art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea

Supremă de Justiție: sintagma ”și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova.

III. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI EXAMINATĂ DE CĂTRE INSTANȚA DE RECURS

1. Urmărirea penală în cauza penală nr.2015928315, a fost pornită la 25.08.2015, de către Secția investigații financiar-economice a Procuraturii Generale, în baza indicilor infracțiunii prevăzute de art. 241 alin. (1) CP al RM, pe faptul practicării ilegale a activității de întreprinzător.

2. Conform ordonanței de pornire a urmăririi penale, s-a stabilit că, factorii de decizie a SRL „Levitrans”, perioada anilor 2014-2015, contrar prevederilor art. 10 a Legii nr. 845 din 03.01.1992, cu privire la antreprenoriat și întreprinderi și art. 12 a Legii nr. 119 din 22.04.2004, cu privire la produsele de uz fitosanitar și fertilizanți, a practicat ilegal activitate de antreprenoriat, adică, fără a deține licență eliberată de Camera de Licențiere, privind importul și/sau comercializarea produselor de uz fitosanitar și/sau fertilizanți, au comercializat fertilizanți pentru trandafiri (1 kg), fertilizanți pentru conifere (1 kg), fertilizanți pentru gazon (8 kg), fertilizanți pentru gazon, granule (8 kg), fertilizanți pentru gazon (2 kg), fertilizant universal (7.5 kg), fertilizant universal (15 kg), fertilizant universal (1,5 kg), fertilizant universal (3,0 kg), luciu frunze (300 ml), conserve pentru flori tăiate ”250 ml), fertilizant orhidei lichid (250 ml), fertilizant orhidei lichid (500 ml), fertilizant plante verzi lichid (500 ml), fertilizant lichid plante de balcon (1,3 ml), fertilizant lichid universal (1 ml), fertilizat acțiunea controlata gazon toamnă (4kg 200 m), fertilizant gazon cu anihilatori mușchi (1.5 kg), obținând profit în proporții mari.

3. Ordonanța de pornire a urmăririi penale din 25.08.2015 pe cauza penală nr. 2015928315 pornită în baza art. 241 alin.(1) CP al RM, emisă de procurorul în Secția investigații financiar-economice a Procuraturii Generale, Eugen Bordos a fost contestată în baza art.299/1 alin.(1) CPP al RM, Procurorului General, însă careva răspuns n-a primit.

4. Nefiind de acord cu ordonanța de pornire a urmăririi penale din 25.08.2015 pe cauza penală nr. 2015928315 pornită în baza art. 241 alin.(1) CP al RM, emisă de procurorul în Secția investigații financiar-economice a procuraturii Generale Eugen Bordos, avocatul Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levița Olga și Gherman Vasile la 02.11.2015, a depus plîngere în baza art.313 CPP al RM, la Judecătoria Rîșcani mun. Chișinău solicitând declararea nulă a ordonanței contestate.

5. Prin încheierea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 28 decembrie 2015, a fost respinsă ca neîntemeiată plîngerea avocatului Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levița Olga și Gherman Vasile privind declararea nulă a ordonanței de pornire a urmăririi penale din 25.08.2015, pe cauza penală nr.

2015928315 pornită în baza art. 241 alin.(1) CP al RM, emisă de procurorul în Secția investigații financiar-economice a Procuraturii Generale, Eugen Bordos, s-a admis plângerea avocatului Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levița Olga și Gherman Vasile privind constatarea încălcării de către procuror a dreptului cu privire la un proces echitabil, prin neaducerea la cunoștință a ordonanței din 29.09.2015 de dispunere a expertizei în cauza nr. 2015928315, s-a obligat procurorul secția investigații financiar-economice a Procuraturii Generale să elibereze avocatului Igor iac copia ordonanței din 29.09.2015 de dispunere a expertizei în cauza încheierea este irevocabilă.

6. Ulterior la data de 01.02.2016, avocatul Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levița Olga și Gherman Vasile a declarat recurs împotriva încheierii judecătorului de instrucție, solicitând admiterea recursului, casarea ca fiind ilegală încheierea Judecătorei Rîșcani mun. Chișinău din 28.12.2015, în partea ce ține de respingerea plângerii privind declararea nulității ordonanței de pornire a urmăririi penale din data de 25.08.2015 în cauza nr. 2015928315 pe semnele de infracțiune prevăzute de art. 241 alin. (1) CP al RM și declararea nulitatea ordonanței de pornire a urmăririi penale din data de 25.08.2015, în cauza nr. 2015928315 pe semnele de infracțiune prevăzute de art. 241 alin. (1) CP al RM, pe motiv că fapta nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune.

7. Subsecvent, la data de 02 martie 2016, prin intermediul cancelariei Curții de Apel Chișinău a parvenit cererea depusă de către avocatul Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levița Olga și Gherman Vasile privind ridicarea excepției de neconstituționalitate sintagmei art. 125 lit. b) din Codul penal, ”desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație”, în sensul corespunderii art. art. 1 alin. (3), 22, 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, art. 7 alin. (7) Cod de procedură penală, sintagmei ”Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară au caracter de recomandare pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești”, art. 39 pct. 5) Cod de procedură penală, a sintagmei ”adoptă hotărâri explicative în chestiunile de practică judiciară a aplicării uniforme a legislației penale și procesual penale”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, art. 313 al. 6) Cod de procedură penală, sintagma ”este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale,” în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), 8 alin. (1), 20 alin. (1), (2), art. 21, 26 alin. (1), 54 alin. Alin. (1), (2), (3) și (4), 119 din Constituția Republicii Moldova, art. 2 lit. d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, sintagma ”dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma ”și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”, în sensul corespunderii art. art.

4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova.

8. Astfel, în cererea sus indicată, avocatul în interesele petiționarului a menționat că cu referire la prevederile art. 125 lit. b) din Codul penal, consideră că actul procesual din data de 25.08.2015, prin care s-a pornit urmărirea penală în cauza nr. 2015928315 este unul ilegal astfel încât fapta pentru care s-a dispus începerea urmăririi penale nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune, inclusiv nici de dispoziția art. 241 Cod penal.

9. Potrivit art. 1 Cod de procedură penală, procesul penal reprezintă activitatea organelor de urmărire penală și a instanțelor judecătorești cu participarea părților în proces și a altor persoane, desfășurată în conformitate cu prezentul cod. Astfel, procesul penal are ca scop protejarea persoanei, societății și a statului de infracțiuni, precum și protejarea persoanei și societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite.

10. În conformitate cu art. 1 alin. (3) din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept. O condiție esențială a existenței unui stat de drept este proclamarea și aplicarea cu strictețe a principiului legalității - principiul general de drept al supremației și respectării necondiționate a dreptului, garantat de art. 1 din Convenția CEDO în coroborare cu preambulul Constituției.

11. Potrivit art. 7 alin. (1) Cod de procedură penală, legalitatea procesului penal se asigură prin desfășurarea acestuia în strictă conformitate cu principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale prezentului cod.

12. Orice acțiune sau măsură procedurală efectuată cu încălcarea normelor enunțate sunt ilegale și conform art. 251 Cod de procedură penală sunt lovite de nulitate. Aceasta se răsfrânge și asupra ordonanței de pornire a urmăririi penale din data de 25 august 2015 emisă în cauza penală nr. 2015928315.

13. În această ordine de idei, avocatul consideră că urmărirea penală pe această cauză a fost pornită pe o faptă care nu este prevăzută de Legea penală ca infracțiune și respectiv ordonanța de începere a urmăririi penale este una ilegală.

14. Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute de art. 241 CP al RM, este definită și prin prisma art. 125 Cod penal care explică înțelesul termenului de desfășurare ilegală a activității de întreprinzător. Altfel spus latura obiectivă a infracțiunii prevăzută la art. 241 CP în coroborare cu definiția de desfășurare ilegală a activității de întreprinzător prevăzută la art. 125 Cod penal include 4 semne, desfășurarea activității de întreprinzător fără înregistrarea (reînregistrarea) la organele autorizate; desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație; desfășurarea activității de întreprinzător prin intermediul filialelor, reprezentanțelor, sucursalelor, secțiilor, magazinelor, depozitelor, unităților comerciale și altor unități neînregistrate în modul stabilit de legislație; desfășurarea activității de întreprinzător fără utilizarea mărcilor comerciale și de fabrică și fără indicarea în documente a codurilor fiscale, în cazul când folosirea sau indicarea lor

este prevăzută de legislație, ori desfășurarea acestei activități cu utilizarea unor coduri fiscale străine sau plastografiate.

15. Ce ține de semnul de infracțiune prevăzut la art. 241 CP al RM, coroborat cu art. 125 lit. b) Cod penal și anume desfășurare a unor genuri de activitate interzise de legislație, avocatul a precizat că această prevedere este una ambiguă, vine în contradicție cu art. 1 alin. (3), art. 22 și art. 23 alin. (2) din Constituție, care prevede că Republica Moldova este un stat de drept în care dreptatea reprezintă valori supreme și sînt garantate, nimeni nu va fi condamnat pentru omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos, iar statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle.

16. Datorită normei cuprinsă la art. 125 lit. b) Cod penal, apare o situație neacceptabilă, când o faptă poate fi socotită ca fiind una infracțională nu doar de către legea penală ci și de alte legi care nu au un caracter penal. Astfel, orice lege ar putea încrimina o faptă, iar acest lucru vine în contradicție cu prevederile art. 1 al. 1) și 2) din Codul penal care prevede că prezentul cod este unica lege penală a Republicii Moldova. (2) Codul penal este actul legislativ care cuprinde norme de drept ce stabilesc principiile și dispozițiile generale și speciale ale dreptului penal, determină faptele ce constituie infracțiuni și prevede pedepsele ce se aplică infractorilor.

17. Astfel, este relevant de menționat că art. 14 alin. (1) din Codul penal indică că infracțiunea este o faptă (acțiune sau inacțiune) prejudiciabilă, prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție și pasibilă de pedeapsă penală.

18. Reieșind din prevederile expuse mai sus, pentru ca o faptă să fie socotită drept infracțiune, ea urmează a fi stipulată expres de Codul penal care este unica lege penală și nu de către alte acte normative.

19. Nu poate fi socotită ca fiind infracțiune fapta interzisă de Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, Legea cu privire la produsele de uz fitosanitar și la fertilizanți, sau orice altă lege ordinară, iar aici urmează a se lua în considerație și principiul dreptului penal care este prevăzut inclusiv în dispoziția alin. (2) art. 3 Cod penal, potrivit căreia interpretarea extensivă defavorabilă a legii penale este interzisă.

20. Noțiunea de „infracțiune” are un înțeles autonom, putând fi interpretată ca o faptă interzisă de legea penală, care prezintă un grad de pericol social suficient de mare, astfel încât necesitatea protejării interesului public să justifice aplicarea unei pedepse penale, inclusiv privarea de libertate a unei persoane.

21. Nu poate o lege cu caracter civil să determine ocazional prin conținutul său caracterul penal al unei fapte, fără ca această faptă să fie încadrată expres de legiuitor în legea penală ca urmare a gradului suficient de mare de pericol social pe care-l reprezintă.

22. Stabilirea caracterului penal al unei fapte de către o lege ordinară cu caracter civil, vine în contradicție cu art. 7 § 1 Convenția CEDO, care prevede că: ”Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul săvârșirii, nu constituia o infracțiune potrivit dreptului național sau internațional” precum și cu prevederile art. 11 din Declarația Universală a Drepturilor Omului,

care indică că: "Nimeni nu poate fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care nu constituiau, în momentul când au fost comise, un act cu caracter penal conform dreptului internațional sau național".

23. Din cauza normei prevăzute la art. 125 lit. b) din Codul penal, care este una ambiguă și neclară, apare situația din speță când fapta unei persoane de comercializare în regim de consignație a fertilizanților, care sunt contabilizați, dar în lipsa licenței, este interpretată în mod diferit, fără a exista o situație suficient de clară dacă această faptă este una de natură penală sau nu.

24. Astfel, o parte dintre teoreticieni și anume profesorii Facultății Drept a Universității de Stat din Moldova consideră că activitatea comercială în lipsa licenței nu constituie infracțiune, iar profesorii Academiei "Ștefan cel Mare" a MAI sunt de părerea că această faptă se încadrează în infracțiunea de practicare ilegală a activității de întreprinzător, astfel încât se încadrează în noțiunea de desfășurare unor genuri de activitate interzise de legislație prevăzute la art. 125 lit. b) CP al RM.

25. Prin urmare, în situația în care profesorii universitari cu titluri științifice nu se pot decide dacă este totuși infracțiune fapta de comercializare a bunurilor în lipsa licenței, cetățeanul simplu este într-o dificultate de a cunoaște dacă conduita acestuia este infracțiune sau nu, astfel încât să-și poată regla conduita.

26. În lumina celor expuse, avocatul Igor Chiriac a indicat că Codul penal din 1961, prin nota de la art. 164 (care îndeplinea un rol similar cu cel al art. 125 CP actual) a indicat expres că prin desfășurarea ilegală a activității de întreprinzător, se înțelegea la acel moment și desfășurarea fără licență a unor activități ce necesită autorizarea prin licență. Altfel spus art. 164 Cod penal vechi era unul clar, care diferenția desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație în raport cu activitatea desfășurată fără licență.

27. Printr-o bogată Jurisprudența, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat importanța asigurării accesibilității și previzibilității legii, instituind și o serie de repere pe care legiuitorul trebuie să le aibă în vedere pentru asigurarea acestor exigențe. Astfel, în cauze precum Sunday Times contra Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, 1979, Rekvenyi contra Ungariei, 1999, Rotaru împotriva României, 2000, Damman împotriva Elveției, 2005, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat ca „nu poate fi considerată «lege» decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite individului să își regleze conduita. Individul trebuie să fie în măsură să prevadă consecințele ce pot decurge dintr-un act determinat”, „o normă este previzibilă numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane să își corecteze conduita”; „în special, o normă este previzibilă atunci când oferă o anume garanție contra atingerilor arbitrare ale puterii publice". Sub acest aspect, principiul securității juridice se corelează cu un alt principiu și anume principiul încrederii legitime. Nu na ar trebui ca o persoană să studieze toate legile cu caracter civil pentru a stabili dacă fapta sa constituie o infracțiune sau nu.

28. De asemenea, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a învederat că întinderea noțiunii de previzibilitate depinde însă, într-o largă măsură, de

conținutul textului respectiv, de domeniul la care se referă, cât și de numărul și de calitatea destinatarilor săi, în caz contrar se creează premise ca această lege să fie interpretată, iar în viziunea Curții interpretarea legii de către alte autorități decât cea legislativă nu poate fi acceptată.

29. Pentru a satisface exigența previzibilității prevederilor legale, legea trebuie să fie redactată în termeni suficient de clari și preciși, cu toate noțiunile bine definite, care permite corelarea acțiunilor autorităților publice cu exigențele legii și definesc în mod clar domeniul conduitei interzise și consecințele nerespectării prevederilor respective.

30. Este relevantă în acest sens jurisprudența CEDO în cauza Guțu vs. Moldova (nr. 20289/02, din 7 iunie 2007, §66), în care Curtea a relatat că „...expresia „prevăzută de lege” nu presupune doar corespunderea cu legislația națională, dar, de asemenea, se referă la calitatea acelei legislații (a se vedea Cauza CEDO Halford vs. the United Kingdom, Reports 1997-111, p. 1017, §49). Legislația națională trebuie să indice cu o claritate rezonabilă scopul și modalitatea de exercitare a discreției relevante acordate autorităților publice, pentru a asigura persoanelor nivelul minim de protecție la care cetățenii au dreptul în virtutea principiului preeminenței dreptului într-o societate democratică (a se vedea Domenichini vs. Italy, Reports 1996-V, p. 1800, §33)”.

31. Suplimentar celor expuse, s-a menționat că fapta de ”desfășurare a unei activități de întreprinzător fără licență eliberată de autoritatea competentă în temeiul legii” este sancționată în același timp de art. 263 al. 4) codul contravențional al Republicii Moldova cu amendă de la 100 la 300 de unități convenționale, precum și de art. 10 al. 4) din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi cu amendă în mărimea venitului brut din realizarea obținută în urma activităților menționate”.

32. Cu referire la prevederile art. 7 alin. (7), art. 39 pct. 5) Cod de procedură penală, art. 2 lit. d), art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, avocatul Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levința Olga și Gherman Vasile, a menționat că ordonanța de începere a urmăririi penale este o hotărâre adoptată în cadrul urmăririi penale, care în esență afectează în mare măsură drepturile și libertățile persoanei nevinovate, sau care este suspectată de comiterea unei fapte ce nu constituie infracțiune.

33. În cauza penală în care sunt bănuți O. Levința și V. Gherman, atât procurorul ierarhic superior cât și judecătorul de instrucție au refuzat de a se expune într-un mod clar asupra legalității ordonanței de începere a urmăririi penale și au respins plângerile prin care s-a solicitat anularea actului procesual de începere a urmăririi penale, făcând referire la prevederile pct. 5.3. Hotărârii explicative a Curții Supremă de Justiție nr. 7 din 04.07.2005, în care se menționează că ordonanța privind pornirea urmăririi penale nu afectează drepturi și libertăți constituționale.

34. Prevederile pct. 5.3. din Hotărârea explicativă a Plenului CSJ a RM nr. 7 din 04.07.2005 vine în contradicție cu p. 6 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 26 din 23.11.2010, asupra excepției de neconstituționalitate a prevederilor alin.(6)

art.63 din Codul de procedură penală, prin care Curtea Constituțională a explicat că în procesul de probare a vinovăției de către partea acuzării, suspiciunile organelor de urmărire penală sau ale justiției afectează grav onoarea și demnitatea persoanei nevinovate.

35. Prevederile pct. 5.3. a Hotărârii explicative a Plenului CSJ a RM nr. 7 din 04.07.2005 vin în contradicție directă cu prevederile art. 6 § 1 Convenția CEDO potrivit căruia, orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

36. Deși procurorul ierarhic superior împreună cu judecătorul de instrucție urmau să aplice direct legea în coraport cu circumstanțele concrete speței, aceștia au aplicat recomandările Plenului CSJ nr. 7 din 04.07.2005 care în anumită măsură vin în contradicție cu prevederile art. 4 al. 1) și 2), art. 20 al. 1), 21, 26 din Constituție, art. 6 § 1 Convenția CEDO.

37. În continuare, avocatul a reținut că cel mag grav este că în cazul din speță, Judecătorul de instrucție, bazându-se pe prevederile Hotărâri explicative nr. 7 din 04.07.2005, încălcând drepturile fundamentale ale persoanei la un proces echitabil, nici măcar nu a analizat motivele invocate de avocat precum că se cercetează o faptă ce nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune, a respins plîngerea înaintată fără a oferit un răspuns dacă fapta cercetată de către Procuratura Generală în cauza penală nr. 2015928315, este sau nu prevăzută de legea penală ca infracțiune.

38. Prevederile art. 7 al. (7), art. 39 p. 5) Cod de procedură penală împreună cu prevederile art. 2 lit. d), art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, care acordă dreptul Curții Supreme de Justiție de a emite hotărâri cu caracter de recomandare, sau de explicare a legislației, vin în contradicție directă cu prevederile art. 66 lit. c) din Constituția Republicii Moldova, care indică expres că interpretarea legilor și asigurarea unitară a reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării se efectuează în exclusivitate de către Parlamentul Republicii Moldova. Aceste prevederi vin în contradicție și cu art. 116 al. 1) din Constituție care indică că judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

39. Prin hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de justiție se instituie o supunere procesuală pe verticală, fapt ce aduce atingere direct independenței judecătorilor din cadrul instanțelor de judecată de grad inferior și nu în ultimul rând organelor procuraturii.

40. Judecătorii instanțelor de judecată de primul și al doilea nivel, precum și procurorii trebuie să se supună doar legii, să se pronunțe pe fiecare caz în parte reieșind din norma legală și intima convingere și nu în temeiul interpretărilor Curții Supreme de Justiție. Judecătorii instanțelor de judecată de grad superior urmează să discute cu judecătorii instanțelor de grad inferior doar prin intermediul hotărârilor de judecată pronunțate într-un dosar penal concret și nu prin intermediul

interpretărilor făcute de Plenul Curții Supreme de Justiție, care mai degrabă îmbracă forma unor indicații date de către instanța ierarhic superioară prin formulări de genul, ”Se atenționează instanțele judecătorești asupra...”.

41. Hotărârile Explicative ale Curții Supreme de Justiție stopează în anumită măsură judecătoria, procurorii, reprezentanții organului de urmărire penală de a adopta o hotărâre procesuală reieșind din propria convingere. Deși judecătorul cît și procurorul trebuie să fie independenți procesual și să se supună doar legii, datorită acestor norme pe care le consider în contradicție cu Constituția, cei doi urmează să se supună Hotărârilor Explicative ale Curții Supreme de Justiție, că de altfel decizia finală într-o cauză penală se adoptă de către instanța superioară care a și emis aceste explicații cu referire la aplicarea legii, care în ultimă instanță ar putea anula hotărârea instanțelor inferioare, fapt care ar putea influența negativ cariera judecătorilor care nu se supun recomandărilor.

42. Între judecătorii instanțelor de judecată de grad diferit nu trebuie să existe raporturi administrative de subordonare, iar toate aceste explicații, recomandări, atenționări etc., sunt o moștenire a sistemului judiciar sovietic, care vin în contradicție cu prevederile Convenției CEDO. Judecătorul trebuie să fie cel care judecă independent.

43. Respectiv, în cazul din speță, prin Hotărârea explicativă a Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 7 din 04.07.2005 s-a făcut interpretarea unor prevederi legale, care este prerogativă exclusivă a Parlamentului, fiind adusă o atingere esențială principiului separării puterilor în stat prevăzut la art. 6 din Constituția Republicii Moldova și independenței judecătorilor prevăzute la art. 116 alin. (1) din Constituție.

44. În aceeași ordine de idei, cu referire la prevederile art. 313 al. 6) Cod de procedură penală, avocatul Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levința Olga și Gherman Vasile a indicat că în conformitate cu prevederile al. 6) art. 313 Cod de procedură penală, încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale, care pot fi atacate cu recurs la curtea de apel în termen de 15 zile de la data pronunțării.

45. Această prevedere vine în contradicție directă cu art. 4 alin. (1) și (2), art. 8 alin. (1), art. 20 alin. (1) și (2), art. 21, art. 26 alin. (1) și (2), art. 54 alin. (1), (2), (3), (4) art. 119 din Constituție, art. 6 § 1) și 2), art. 13 și 14 din Convenția CEDO, art. 2 Protocolul nr. 7 la Convenția CEDO, art. 7, 8, 10, 11, 12 din Declarația Universală a drepturilor omului, art. 14, 15, 17 ale Pactului cu privire la drepturile civile și politice.

46. Astfel, potrivit art. 21 din Constituția Republicii Moldova, orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

47. Din conținutul acestei norme constituționale se deduc trei principii, prezumția nevinovăției, caracterul public al procedurilor penale și posibilitatea

persoanei de a utiliza toate mijloacele procedurale necesare pentru apărarea sa. Ultimul principiu consacră ideea că partea apărării dispune de un șir de pârghii eficiente care pot fi utilizate pentru apărarea persoanei, inclusiv și în cazurile când această persoană este urmărită ilegal pentru o faptă care nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune.

48. Principiul indicat la art. 21 din Constituție, asigurarea tuturor garanțiilor necesare apărării persoanei acuzate de un delict în procesul judiciar, în coraport cu dreptul de acces liber la justiție consfințit la art. 20 din Constituție, pe lângă dreptul la două grade de jurisdicție în materie penală stipulate la art. 2 § 1 al Protocolului 7 la Convenția CEDO, și dreptul la un proces echitabil prevăzut la art. 6 § 1 Convenția CEDO urmează să i se ofere persoanei împotriva căruia a fost pornită urmărirea penală în mod ilegal, unele garanții reale, inclusiv dreptul de a cere instanței de recurs corectarea erorilor admise de judecătorul de instrucție și încetarea acțiunilor abuzive din partea organului de urmărire penală care aduc atingeri ilegale onoarei și reputației acestei persoane.

49. Având în vedere că suspiciunile nu pot fi interzise, deoarece ele contribuie la elucidarea adevărului, dreptul la un proces echitabil urmează a fi asigurat, în consecință efectiv, iar dreptul de acces la justiție urmează a fi înțeles ca un drept care presupune ca justițiabilul să beneficieze de o posibilitate clară și concretă de a contesta un act care aduce atingere drepturilor sale. Anume din aceste considerente urmează a se echilibra dreptul acuzării de a avea suspiciuni cu dreptul persoanei de a se adresa efectiv la două grade de jurisdicție pentru a beneficia de un control efectiv și a putea exclude cazurile de hărțuire a persoanei de către organele de urmărire penală prin anchetarea lor pentru fapte neprevăzute de legea penală ca infracțiune.

50. Limitările aplicate prin prevederile de la art. 313 alin. (6) Cod procedură penală restricționează în substanță dreptul bănuiților în cauza penală nr. 2015928315 privind liberul acces la o justiție, dreptul la un proces echitabil, dreptul la un remediu efectiv și dreptul de exercitarea căilor de atac. O limitare nu este compatibilă cu art. 6 par. 1 din Convenția CEDO dacă nu urmărește un scop legitim și dacă nu există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit. Norma de la art. 313 al. 6) Cod procedură penală suprimă drepturile și libertățile fundamentale ale omului, aceste restrângeri nu sînt necesare într-o societate democratică, nu sînt proporționale cu scopul legitim urmărit, aducînd atingere existenței unor drepturi și libertăți.

51. Norma prevăzută la art. 313 alin. (6) Cod procedură penală creează o situație discriminatorie cu referire la persoanele care pot beneficia de dreptul de a folosi căile de atac împotriva încheierii judecătorului de instrucție, fapt prin ce se încalcă grav prevederile art. 14 din Convenția CEDO. Altfel spus încheierea privind refuzul în pornirea urmăririi penale poate fi atacată cu recurs, iar atunci când se refuză în anularea actului de începere urmăririi penale pentru o faptă neprevăzută de legea penală ca infracțiune - în acest caz încheierea judecătorului de instrucție nu ar putea fi atacată cu recurs. Adică aceiași participanți la actul de justiție, în cazuri aproximativ similare sunt tratați diferit.

52. Subsecvent, prin încheierea Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 06 aprilie 2016, a fost admisă cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, concomitent prin altă încheiere din aceeași dată s-a dispus suspendarea examinării recursului declarat împotriva încheierii Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 28 decembrie 2015, pînă la momentul expunerii Curții Constituționale a Republicii Moldova pe marginea acestei sesizări.

IV. EXPUNEREA PRETINSEI ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ADUSE ÎN SPRIGINUL ACESTOR AFIRMAȚII

1. În cadrul examinării cauzei penale, se constată că în fața instanței de recurs s-a înaintat o cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a sintagmei art. 125 lit. b) din Codul penal, ”desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație”, în sensul corespunderii art. art. 1 alin. (3), 22, 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, art. 7 alin. (7) Cod de procedură penală, sintagmei ”Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară au caracter de recomandare pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești”, art. 39 pct. 5) Cod de procedură penală, a sintagmei ”adoptă hotărâri explicative în chestiunile de practică judiciară a aplicării uniforme a legislației penale și procesual penale”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, art. 313 al. 6) Cod de procedură penală, sintagma ”este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale,” în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), 8 alin. (1), 20 alin. (1), (2), art. 21, 26 alin. (1), 54 alin. Alin. (1), (2), (3) și (4), 119 din Constituția Republicii Moldova, art. 2 lit. d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, sintagma ”dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma ”și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova.

2. Respectiv, în speță se atestă că norma legală care reglementează constatarea nulității actelor procedurale, emise și administrate într-o cauză penală, le reprezintă art. 125 lit. b) din Codul penal, art. 7 alin. (7) Cod de procedură penală, sintagmei ”Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară au caracter de recomandare pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești”, art. 39 pct. 5) Cod de procedură penală, a sintagmei ”adoptă hotărâri explicative în

chestiunile de practică judiciară a aplicării uniforme a legislației penale și procesual penale”, art. 313 al. 6) Cod de procedură penală, sintagma ”este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale”, art. 2 lit. d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, sintagma ”dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma ”și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”.

3. Prin urmare se atestă o incertitudine din parte apărării în privința constituționalității sintagmei art. 125 lit. b) din Codul penal, ”desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație”, în sensul corespunderii art. art. 1 alin. (3), 22, 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, art. 7 alin. (7) Cod de procedură penală, sintagmei ”Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară au caracter de recomandare pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești”, art. 39 pct. 5) Cod de procedură penală, a sintagmei ”adoptă hotărâri explicative în chestiunile de practică judiciară a aplicării uniforme a legislației penale și procesual penale”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, art. 313 al. 6) Cod de procedură penală, sintagma ”este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale,” în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), 8 alin. (1), 20 alin. (1), (2), art. 21, 26 alin. (1), 54 alin. Alin. (1), (2), (3) și (4), 119 din Constituția Republicii Moldova, art. 2 lit. d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, sintagma ”dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma ”și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova.

- Prevederi relevante din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova.

În baza hotărârii menționate supra, Curtea Constituțională a hotărât:

1. În sensul art.135 alin.(1) lit. a) și g) coroborat cu art.20, 115, 116 din Constituție:

- în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională;

- excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau de reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu;

- sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, Curților de Apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza;

- judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea următoarelor condiții:

1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la art.135 alin.1 lit.a) din Constituție;

2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Până la adoptarea de către Parlament a reglementărilor în executarea hotărârii, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate se prezintă Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, Curților de Apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza, în temeiul aplicării directe a art.135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituție.

Prevederi relevante din Codul jurisdicției Constituționale

Articolul 38. Subiecții cu drept de sesizare

(1) Curtea Constituțională exercită jurisdicția constituțională la sesizarea făcută de:

a) Președintele Republicii Moldova;

b) Guvern;

c) ministrul justiției;

d) Curtea Supremă de Justiție;

f) Procurorul General;

g) deputatul în Parlament;

h) fracțiunea parlamentară;

i) Avocatul Poporului;

i¹) Avocatul Poporului pentru drepturile copilului;

j) Adunarea Populară a Găgăuziei (Gagauz-Yeri) - în cazurile supunerii controlului constituționalității legilor, regulamentelor și hotărârilor Parlamentului, a

decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și dispozițiilor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, ce îngrădesc împuternicirile Găgăuziei.

(2) Subiecții prevăzuți la alin.(1) pot face sesizări în probleme ce țin de competența lor, cu excepția sesizării:

a) privind revizuirea Constituției, care poate fi făcută de subiecții indicați în Constituție art.141;

b) privind constatarea circumstanțelor ce justifică dizolvarea Parlamentului, care poate fi făcută de Președintele Republicii Moldova;

c) privind constatarea circumstanțelor ce justifică suspendarea din funcție a Președintelui Republicii Moldova sau interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova, care poate fi făcută în temeiul unei hotărîri a Parlamentului, semnate de Președintele Parlamentului;

d) ce are ca obiect constituționalitatea unui partid, care poate fi făcută de Președintele Republicii Moldova, de Președintele Parlamentului, de Guvern, de ministrul justiției sau de Procurorul General. Președintele Parlamentului poate face sesizări numai în temeiul unei hotărîri a Parlamentului, Procurorul General – în temeiul unei hotărîri a colegiului Procuraturii Generale, ministrul justiției – în temeiul unei hotărîri a colegiului Ministerului Justiției.

Articolul 39. Forma și conținutul sesizării

(1) Sesizarea se prezintă în scris în limba moldovenească.

(2) Sesizarea trebuie să fie motivată și să cuprindă:

a) denumirea Curții Constituționale ca instanță sesizată;

b) denumirea și adresa subiectului sesizării;

c) obiectul sesizării;

d) împrejurările pe care subiectul își întemeiază cerințele;

e) cerințele sesizării;

f) alte date referitoare la obiectul sesizării;

g) nomenclatorul documentelor anexate;

h) semnătura subiectului, codul și ștampila lui.

Prevederi relevante din Constituția Republicii Moldova:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 6 Separația și colaborarea puterilor

În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției.

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

"Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 8 Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

Articolul 15 Universalitatea

Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.

Articolul 16 Egalitatea

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 20 Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 21 Prezumția nevinovăției

Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 26 Dreptul la apărare

(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

Articolul 53 Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității

altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 66 Atribuțiile de bază

Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

c) interpretează legile și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării.

Articolul 115 Instanțele judecătorești

(1) Justiția se desfășoară prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii.

(...)

(4) Organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sînt stabilite prin lege organică.

Articolul 116 Statutul judecătorilor

Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

Articolul 119 Folosirea căilor de atac

Împotriva hotărîrilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.

Articolul 134 Statutul

(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Articolul 135 Atribuțiile

(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 140 Hotărârile Curții Constituționale

(1) Legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule din momentul adoptării hotărârii corespunzătoare a Curții Constituționale.

(2) Hotărârile Curții Constituționale sunt definitive și nu pot fi atacate.

Prevederile relevante ale Legii nr.317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională (M.O., 1995, nr. 8, art. 86)

Articolul 4 Atribuțiile

(1) Curtea Constituțională:

a) exercită la sesizare controlul constituționalității legilor, regulamentelor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și dispozițiilor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

(2) Competența Curții Constituționale este prevăzută de Constituție și nu poate fi contestată de nici o autoritate publică.

Prevederile relevante ale Codului jurisdicției constituționale nr. 502- XIII din 16 iunie 1995 (M.O., 1995, nr. 53-54, art. 597)

Articolul 2 Autoritatea de jurisdicție constituțională

(1) Unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova este Curtea Constituțională.

(2) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească, garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Articolul 4

Competența în materie a Curții Constituționale

(1) În exercitarea jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională:

a) efectuează, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

(2) Se supun controlului constituționalității numai actele normative adoptate după intrarea în vigoare a Constituției Republicii Moldova - 27 august 1994.

(3) Curtea Constituțională examinează în exclusivitate chestiuni de drept.

Articolul 7

Prezumția constituționalității actelor normative

Orice act normativ, precum și orice tratat internațional la care Republica Moldova este parte se consideră constituțional până când neconstituționalitatea lui va fi dovedită în

procesul jurisdicției constituționale, cu asigurarea tuturor garanțiilor prevăzute de prezentul cod.

Prevederi relevante ale Convenției Europene a Drepturilor Omului, în vigoare pentru Republica Moldova din 1 februarie 1998:

ARTICOLUL 6 Dreptul la un proces echitabil

1. Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. [...]

2. Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.

ARTICOLUL 7 Nici o pedeapsă fără lege

1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul săvârșirii, nu constituia o infracțiune potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii.

ARTICOLUL 13 Dreptul la un remediu efectiv

Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul de a se adresa efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale."

ARTICOLUL 14 Interzicerea discriminării

Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă,

religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

ARTICOLUL 17 Interzicerea abuzului de drept

Nici o dispoziție din prezenta Convenție nu poate fi interpretată ca autorizând unui stat, unui grup sau unui individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau libertăților recunoscute de prezenta Convenție, sau de a aduce limitări acestor drepturi și libertăți, decât cele prevăzute de această Convenție.

Prevederi relevante ale Protocolului nr. 7 la Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale:

ARTICOLUL 2

Dreptul la două grade de jurisdicție în materie penală

1. Orice persoană declarată vinovată de o infracțiune de către un tribunal are dreptul să ceară examinarea declarației de vinovăție sau a condamnării de către o jurisdicție superioară. Exercitarea acestui drept, inclusiv motivele pentru care acesta poate fi exercitat, sunt reglementate de lege.

2. Acest drept poate face obiectul unor excepții în cazul infracțiunilor minore, definite prin lege, sau când cel interesat a fost judecat în primă instanță de către cea mai înaltă jurisdicție ori a fost declarat vinovat și condamnat ca urmare a unui recurs împotriva achitării sale.

Prevederi relevante ale Declarației Universale a drepturilor omului, ratificată prin Hotărârea Parlamentului RM nr.217-XII din 28.07.90:

Articolul 7

Toți oamenii sunt egali în fața legii și au dreptul fără deosebire la o protecție egală a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar încălca prezenta Declarație și împotriva oricărei provocări la o astfel de discriminare.

Articolul 8

Orice persoană are dreptul să se adreseze în mod efectiv instanțelor judiciare competente împotriva actelor care violează drepturile fundamentale ce îi sunt recunoscute prin constituție sau prin lege.

Articolul 10

Orice persoana are dreptul in deplina egalitate de a fi audiata in mod echitabil si public de către un tribunal independent și imparțial care va hotărî fie asupra drepturilor și obligațiilor sale, fie asupra temeiniciei oricărei acușări în materie penala îndreptata împotriva sa.

Articolul 11

Orice persoana acuzata de comiterea unui act cu caracter penal are dreptul sa fie presupusa nevinovata pana când vinovata sa va fi stabilita in mod legal in cursul unui proces public in care i-au fost asigurate toate garanțiile necesare apărării sale. Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care nul constituiau, in momentul când au fost comise, un act cu caracter penal conform dreptului internațional sau național. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsa mai grea dacit aceea care era aplicabila in momentul când a fost savirsit actul cu caracter penal.

Articolul 12

Nimeni nu va fi obiectul unor imixtiuni arbitrare în viața sa particulară, în familia sa, în domiciliul său ori în corespondență, nici al unor atingeri ale onoarei sau reputației sale. Orice persoană are dreptul la protecția legii împotriva unor astfel de imixtiuni sau atingeri.

Prevederi relevante ale Pactului cu privire la drepturile civile și politice, deschis spre semnare de Adunarea generală a Națiunilor Unite la 16 decembrie 1966, intrat în vigoare la 23 martie 1967, Ratificat prin Hotărîrea Parlamentului nr.217-XII din 28.07.90:

ARTICOLUL 14

1. Toți oamenii sunt egali în fața tribunalelor și curților de justiție. Orice persoană are dreptul ca litigiul în care se află să fie examinat în mod echitabil și public de către un tribunal competent, independent și imparțial, stabilit prin lege, care să decidă fie asupra temeiniciei oricărei învinuiri penale îndreptate împotriva ei, fie asupra contestațiilor privind drepturile și obligațiile sale cu caracter civil.
(...)

ARTICOLUL 15

1. Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care nu constituiau un act delictuos, potrivit dreptului național sau internațional, în momentul în care au fost săvârșite. De asemenea, nu se va aplica o pedeapsă mai severă decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii infracțiunii. Dacă ulterior comiterii

infracțiunii, legea prevede aplicarea unei pedepse mai ușoare, delincventul trebuie să beneficieze de aceasta.

2. Nimic din prezentul articol nu se opune judecării sau condamnării oricărui individ din pricina unor acțiuni sau omisiuni care atunci când au fost săvârșite erau considerate ca fapte criminale, potrivit principiilor generale de drept recunoscute de toate națiunile.

ARTICOLUL 17

1. Nimeni nu va putea fi supus vreunor imixțiuni arbitrare sau ilegale în viața particulară, în familia, domiciliul sau corespondența sa, nici la atingeri ilegale aduse onoarei și reputației sale.

2. Orice persoană are drept la protecția legii împotriva unor asemenea imixțiuni sau atingeri.

Prevederi relevante ale Hotărîrii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova sunt următoarele:

53. Pornind de la natura subsidiară a mecanismelor CEDO, statele membre au obligația de a extinde mecanismele de protecție a drepturilor omului la nivel național, în conformitate cu angajamentele ce derivă din procesul de eficientizare a CEDO, asumate în cadrul Conferințelor de la Interlaken (18-19 februarie 2010), Izmir (26-27 aprilie 2011) și Brighton (19-20 aprilie 2012).

60. Curtea menționează că accesul liber la justiție constituie un aspect inerent al dreptului la un proces echitabil, principiu complex, cuprinzând mai multe relații și drepturi fundamentale, prin care se poate garanta exercitarea lui deplină. Fără un acces efectiv la o instanță, drepturile oferite justițiabililor ar fi iluzorii.

61. Astfel, dreptul de acces la justiție este înțeles ca un drept de acces concret și efectiv, care presupune ca justițiabilul să beneficieze de o posibilitate clară și concretă de a contesta un act constituind o atingere adusă drepturilor sale.

62. Curtea reține că, pentru asigurarea protecției efective a drepturilor omului, nu este suficient a consacra drepturile materiale și a preciza pe cale constituțională condițiile minime pentru realizarea unei justiții echitabile, condiții întregite cu legi organice cu privire la organizarea și funcționarea instanțelor judecătorești. Este necesar, de asemenea, a stabili unele garanții procedurale de natură să consolideze mecanismele de protecție a acestor drepturi. Prin respectivele garanții procedurale, dreptul la un proces echitabil urmează a fi asigurat, în consecință, efectiv și efice.

63. Curtea subliniază că dreptul la un proces echitabil presupune eo ipso prezumția de conformitate a actelor normative interpretate și aplicate de instanța judecătorească în actul de înlăptuire a justiției cu normele constituționale și legislația internațională.

76. Prin urmare, în momentul în care judecătorul ordinar constată sau este invocată de către părți o anumită incertitudine privind constituționalitatea actului

aplicabil, acesta este obligat să demareze procesul de exercitare a controlului constituționalității.

79. Astfel, controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legislatorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate.

80. Curtea menționează că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil. Această cale indirectă, care permite cetățenilor accesul la justiția constituțională, oferă de asemenea, posibilitate Curții Constituționale, în calitatea sa de garant al supremației Constituției, să-și exercite controlul asupra puterii legiuitoare cu privire la respectarea catalogului drepturilor și libertăților fundamentale.

82. Curtea reține că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

(1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. 1) lit. a) din Constituție;

(2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

(3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

(4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

83. Curtea reține că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale. Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82.

86. Curtea reține că, prin ignorarea excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către instanța de contencios constituțional, judecătorul ordinar ar dobândi prerogative improprie instanței judecătorești.

87. Având în vedere cele menționate, orice instanță judiciară chemată să soluționeze un litigiu, în ipoteza unei îndoieli cu privire la constituționalitatea unei dispoziții, are atât puterea, cât și obligația să se adreseze Curții Constituționale.

96. Curtea reține că, potrivit art. 115 din Constituție, justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii. La fel, în virtutea art.116 din Legea Supremă, judecătorii din cadrul instanțelor de toate nivelele sunt independenți și se supun numai legii.

97. Independența judecătorilor este unul dintre principiile fundamentale de organizare și realizare a justiției. În aplicarea legii, independența judecătorilor exclude noțiunea de ierarhie, subordonare. Având rolul de a soluționa litigiile în mod obiectiv, conform legii, și fiind o putere prin ei înșiși, judecătorii nu pot primi ordine, instrucțiuni sau sugestii de nici un fel cu privire la activitatea lor judiciară,

nici din interiorul, nici din afara sistemului judiciar. Principiile internaționale statuează în mod explicit că judecătorii trebuie să ia decizii în deplină libertate și să acționeze fără restricție și fără a fi obiectul unor influențe, incitări, presiuni, amenințări sau intervenții nelegale, directe sau indirecte, indiferent din partea cărei persoane vin și sub ce motiv. Judecătorul, în calitate de deținător al autorității judecătorești, trebuie să-și poată exercita funcția sa în deplină independență în raport cu toate constrângerile/forțele de natură socială, economică și politică și chiar în raport cu alți judecători și în raport cu administrația judecătorească.

98. Prin urmare, Curtea reține că judecătorii trebuie să dispună de suficientă putere și să fie în măsură a și-o exercita în vederea îndeplinirii atribuțiilor. Independența judecătorului implică cerința soluționării litigiilor fără nici o ingerință, inclusiv din partea instanței ierarhic superioare."

103. Astfel, Curtea menționează că, în timp ce dreptul de a ridica excepția de neconstituționalitate aparține judecătorilor din cadrul instanțelor judecătorești de toate nivelele, precum și având în vedere caracterul formal al rolului Curții Supreme de Justiție și lipsa competenței acesteia de a se pronunța asupra excepțiilor de neconstituționalitate ridicate de instanțele judecătorești ierarhic inferioare, prevederile literelor a) și g) de la alin. (1) al articolului 135 din Constituție nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului altor instanțe ordinare de a sesiza instanța de jurisdicție constituțională.

107. în același timp, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) și lit. g), sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza. O astfel de interpretare asigură principiul constituțional al independenței tuturor judecătorilor în soluționarea cauzelor și supremația Constituției în procesul de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale.

5 Prevederi relevante ale Codului de procedură penală:

Articolul 7.

Legalitatea procesului penal

(1) Procesul penal se desfășoară în strictă conformitate cu principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale prezentului cod.

(2) Dacă există neconcordanțe între prevederile tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica

Moldova este parte și prevederile prezentului cod, prioritate au reglementările internaționale.

(3) Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța constată că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor Constituției și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, judecarea cauzei se suspendă, se informează Curtea Supremă de Justiție care, la rîndul său, sesizează Curtea Constituțională.

Articolul 39

Curtea Supremă de Justiție

1) judecă în primă instanță cauzele penale privind infracțiunile săvîrșite de Președintele Republicii Moldova;

2) ca instanță de recurs, judecă recursurile împotriva hotărîrilor pronunțate de către instanțele de apel;

3) judecă, în limitele competenței sale, cauzele supuse căilor extraordinare de atac, inclusiv recursurile în anulare;

3¹) judecă recursurile în interesul legii;

3²) soluționează cererile de revizuire a cauzelor în urma pronunțării unei hotărîri de condamnare a Republicii Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului;

4) sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității actelor juridice și asupra cazurilor excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice;

5) adoptă hotărîri explicative în chestiunile de practică judiciară a aplicării uniforme a legislației penale și procesual penale;

6) soluționează cererile de strămutare.

Articolul 313

Plîngerea împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații

(1) Plîngerile împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organelor care exercită activitate specială de investigații pot fi înaintate judecătorului de instrucție de către bănuțit, învinuit, apărător, partea vătămată, de alți participanți la proces sau de către alte persoane drepturile și interesele legitime ale cărora au fost încălcate de aceste organe, în cazul în care persoana nu este de acord cu rezultatul examinării plîngerii sale de către procuror sau nu a primit răspuns la plîngerea sa de la procuror în termenul prevăzut de lege.

(2) Persoanele indicate în alin.(1) sînt în drept de a ataca judecătorului de instrucție:

1) refuzul organului de urmărire penală:

a) de a primi plîngerea sau denunțul privind pregătirea sau săvîrșirea infracțiunii;

b) de a satisface demersurile în cazurile prevăzute de lege;

c) de a începe urmărirea penală;

2) ordonanțele privind încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale sau scoaterea persoanei de sub urmărire penală;

3) alte acțiuni care afectează drepturile și libertățile constituționale ale persoanei.

(3) Plîngerea poate fi înaintată, în termen de 10 zile, judecătorului de instrucție la locul aflării organului care a admis încălcarea.

(4) Plîngerea se examinează de către judecătorul de instrucție în termen de 10 zile, cu participarea procurorului și cu citarea persoanei care a depus plîngerea. Neprezentarea persoanei care a depus plîngerea nu împiedică examinarea plîngerii. Procurorul este obligat să prezinte în instanță materialele respective. În cadrul examinării plîngerii, procurorul și persoana care a depus plîngerea dau explicații.

(5) Judecătorul de instrucție, considerînd plîngerea întemeiată, adoptă o încheiere prin care obligă procurorul să lichideze încălcările depistate ale drepturilor și libertăților omului sau ale persoanei juridice și, după caz, declară nulitatea actului sau acțiunii procesuale atacate. Constatînd că actele sau acțiunile atacate au fost efectuate în conformitate cu legea și că drepturile sau libertățile omului, sau ale persoanei juridice nu au fost încălcate, judecătorul de instrucție pronunță o încheiere despre respingerea plîngerii înaintate. Copia de pe încheiere se expediază persoanei care a depus plîngerea și procurorului.

(6) Încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărire penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale, care pot fi atacate cu recurs la curtea de apel în termen de 15 zile de la data pronunțării.

V. EXPUNEREA DATELOR SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

1. Colegiul Penal a suspendat procesul penal, la examinarea recursului declarat de către avocatul Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levința Olga și Gherman Vasile împotriva încheierii Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 28 decembrie 2015.
2. Respectiv, Colegiul Penal s-a limitat doar la verificarea întrunirii următoarelor condiții cum ar fi, obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.(1) lit. a) din Constituție și anume dacă excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; nu există

o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate, or prin Hotărârea Curții Constituționale din 09.02.2016, instanțele au fost împuternicite doar la acțiunile procesuale indicate mai sus, or această plenitudine legală va asigura echilibrul procesual între persoane cu interese contrare, fiind menită să garanteze egalitatea de arme a acestora, prin determinarea cadrului legal de exercitare a drepturilor lor legitime.

VI. EXPUNEREA CERINTELOR AUTORULUI SESIZĂRII

Colegiul Penal consideră că sunt întrunite condițiile, menționate în Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art.135 alin.(1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova:

1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la art.135 alin.1 lit. a) din Constituție – instanța de judecată sesizează Curtea Constituțională pentru a se expune referitor la verificarea constituționalității sintagmei art. 125 lit. b) din Codul penal, ”desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație”, în sensul corespunderii art. art. 1 alin. (3), 22, 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, art. 7 alin. (7) Cod de procedură penală, sintagmei ”Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară au caracter de recomandare pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești”, art. 39 pct. 5) Cod de procedură penală, a sintagmei ”adoptă hotărâri explicative în chestiunile de practică judiciară a aplicării uniforme a legislației penale și procesual penale”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, art. 313 al. 6) Cod de procedură penală, sintagma ”este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale,” în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), 8 alin. (1), 20 alin. (1), (2), art. 21, 26 alin. (1), 54 alin. Alin. (1), (2), (3) și (4), 119 din Constituția Republicii Moldova, art. 2 lit. d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, sintagma ”dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma ”și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova”dacă anularea actului procedural este necesară pentru aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei” din prevederile art. 251 alin. (3) CPP al RM, în sensul corespunderii cu prevederile art. art. 21 și 26 din Constituția Republicii Moldova.

2) excepția este ridicată de către instanța de judecată, or avocatul în interesele inculpaților a invocat neconstituționalitatea sintagmei art. 125 lit. b) din Codul penal, ”desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație”, în sensul corespunderii art. art. 1 alin. (3), 22, 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, art. 7 alin. (7) Cod de procedură penală, sintagmei ”Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară au caracter de recomandare pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești”, art. 39 pct. 5) Cod de procedură penală, a sintagmei ”adoptă hotărâri explicative în chestiunile de practică judiciară a aplicării uniforme a legislației penale și procesual penale”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, art. 313 al. 6) Cod de procedură penală, sintagma ”este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale,” în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), 8 alin. (1), 20 alin. (1), (2), art. 21, 26 alin. (1), 54 alin. Alin. (1), (2), (3) și (4), 119 din Constituția Republicii Moldova, art. 2 lit. d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, sintagma ”dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma ”și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova.

3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei, or obiect de ridicarea excepției de neconstituționalitate constituie sintagma art. 125 lit. b) din Codul penal, ”desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație”, în sensul corespunderii art. art. 1 alin. (3), 22, 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, art. 7 alin. (7) Cod de procedură penală, sintagmei ”Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară au caracter de recomandare pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești”, art. 39 pct. 5) Cod de procedură penală, a sintagmei ”adoptă hotărâri explicative în chestiunile de practică judiciară a aplicării uniforme a legislației penale și procesual penale”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, art. 313 al. 6) Cod de procedură penală, sintagma ”este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale,” în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), 8 alin. (1), 20 alin. (1), (2), art. 21, 26 alin. (1), 54 alin. Alin. (1), (2), (3) și (4), 119 din Constituția Republicii Moldova, art. 2 lit. d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție,

sintagma ”dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma ”și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, dat fiind că aceste prevederi legale sunt aplicabile speței, or nefiind de acord cu ordonanța de pornire a urmăririi penale din 25.08.2015 pe cauza penală nr. 2015928315 pornită în baza art. 241 alin.(1) CP al RM, emisă de procurorul în Secția investigații financiar-economice a procuraturii Generale Eugen Bordos, avocatul Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levința Olga și Gherman Vasile la 02.11.2015, a depus plîngere în baza art.313 CPP al RM, la Judecătoria Rîșcani mun. Chișinău solicitând declararea nulă a ordonanței contestate, iar pe rolul Curții de Apel Chișinău se află prezenta cauză în vedere soluționării recursului înaintat.

4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate – din analiza jurisprudenței Curții Constituționale, judecătorii nu au depistat vre-o hotărâre anterioară a Curții în privința problemei expuse mai sus.

În consecință, judecătorii solicită Curții Constituționale, să verifice constituționalitatea sintagmei art. 125 lit. b) din Codul penal, ”desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație”, în sensul corespunderii art. art. 1 alin. (3), 22, 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, art. 7 alin. (7) Cod de procedură penală, sintagmei ”Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară au caracter de recomandare pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești”, art. 39 pct. 5) Cod de procedură penală, a sintagmei ”adoptă hotărâri explicative în chestiunile de practică judiciară a aplicării uniforme a legislației penale și procesual penale”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, art. 313 al. 6) Cod de procedură penală, sintagma ”este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale,” în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), 8 alin. (1), 20 alin. (1), (2), art. 21, 26 alin. (1), 54 alin. Alin. (1), (2), (3) și (4), 119 din Constituția Republicii Moldova, art. 2 lit. d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, sintagma ”dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma ”și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova.

VII. ACTELE ANEXATE

- Copia încheierii Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 28.12.2016, pe 3 file;
- Copia încheierii Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 06 aprilie 2016, privind admiterea cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate pe 15 file;
- Copia încheierii Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 06 aprilie 2016, privind suspendarea examinării recursului depus împotriva încheierii Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 28.12.2016, pe cauza nr. 21r-170/16, pînă la examinarea de către Curtea Constituțională a Republicii Moldova a prezentei sesizări, pe 5 file.

VIII. DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURILE

Declarăm pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Cu respect,

Judecătorii Curții de Apel Chișinău

Iurie Iordan

Ghenadie Easi

Silvia Vrabie

<p>CABINETUL AVOCATULUI „IGOR CHIRIAC”</p> <p><i>MUN. CHIȘINĂU, STR. AL. PUȘKIN 22 BIR. 509, MD-2012</i> Tel: 079998178, e-mail: igorchiriac@mail.ru</p>		<p>АДВОКАТСКИЙ КАБИНЕТ „IGOR CHIRIAC”</p> <p><i>МУН.КИШИНЭУ, УЛ. АЛ. ПУШКИН 22, КАБ. 509, MD-2012</i> Тел. 079998178 e-mail: igorchiriac@mail.ru</p>
---	---	---

Dosar nr. 02-21F-2512-05022016

*211 - 140/16
16.03*

**Curții Constituționale a
Republicii Moldova**

**Colegiului Penal
al Curții de Apel Chișinău
judecător raportor (S. Vrabii)**

**CERERE
privind ridicarea excepției de neconstituționalitate**

I. OBIECTUL SESIZĂRII:

Prezenta sesizare are ca obiect exercitarea controlului constituționalității a prevederilor:

- art. 125 lit. b) din Codul penal: ”desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație;”

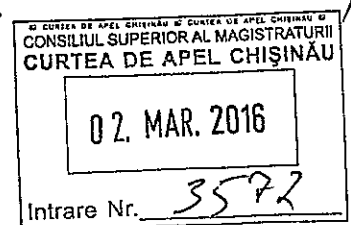
- art. 7 al. (7) Cod de procedură penală: ”Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară au caracter de recomandare pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești”.

- art. 39 p. 5) Cod de procedură penală: ”adoptă hotărâri explicative în chestiunile de practică judiciară a aplicării uniforme a legislației penale și procesual penale;”

- art. 313 al. 6) Cod de procedură penală: sintagma - ”este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale;”

- art. 2 lit. d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: ”dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători;”

- art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma - ”și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”.

II. LEGISLAȚIA PERTINENTĂ:

1. Prevederi relevante ale Constituției Republicii Moldova (M.O., 1994, nr. 1) sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

"(...)

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate."

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

"(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale."

Articolul 6 Separația și colaborarea puterilor

"În Republica Moldova puterea legislativă, executivă și judecătorească sînt separate și colaborează în exercitarea prerogativelor ce le revin, potrivit prevederilor Constituției."

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

"Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică."

Articolul 8 Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

"(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional."

Articolul 15 Universalitatea

"Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea."

Articolul 16 Egalitatea

"(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială."

Articolul 20

Accesul liber la justiție

"(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție."

Articolul 21

Prezumția nevinovăției

"Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale."

Articolul 22

Neretroactivitatea legii

"Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos."

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

"(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative."

Articolul 26

Dreptul la apărare

"(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale."

Articolul 53

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

"(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești."

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

"(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 66 **Atribuțiile de bază**

”Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

(...)

c) interpretează legile și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării; (...)”

Articolul 115 **Instanțele judecătorești**

” (1) Justiția se înlăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătoriai.

(...)

(4) Organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sînt stabilite prin lege organică.”

Articolul 116 **Statutul judecătoriai**

” (1) Judecătoriai instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.”

Articolul 119 **Folosirea căilor de atac**

”Împotriva hotărîrilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

Articolul 134 **Statutul**

„(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.”

Articolul 135 **Atribuțiile**

„(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărîrilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărîrilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

[...]

Articolul 140

Hotărârile Curții Constituționale

„(1) Legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule din momentul adoptării hotărârii corespunzătoare a Curții Constituționale.

(2) Hotărârile Curții Constituționale sunt definitive și nu pot fi atacate.”

2. Prevederile relevante ale Legii nr.317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională (M.O., 1995, nr. 8, art. 86) sunt următoarele:

Articolul 4

Atribuțiile

„(1) Curtea Constituțională:

a) exercită la sesizare controlul constituționalității legilor, regulamentelor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și dispozițiilor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

[...]

(2) Competența Curții Constituționale este prevăzută de Constituție și nu poate fi contestată de nici o autoritate publică.”

3. Prevederile relevante ale Codului jurisdicției constituționale nr. 502- XIII din 16 iunie 1995 (M.O., 1995, nr. 53-54, art. 597) sunt următoarele:

Articolul 2

Autoritatea de jurisdicție constituțională

„(1) Unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova este Curtea Constituțională.

(2) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească, garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.”

Articolul 4

Competența în materie a Curții Constituționale

„(1) În exercitarea jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională:

a) efectuează, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

[...]

(2) Se supun controlului constituționalității numai actele normative adoptate după intrarea în vigoare a Constituției Republicii Moldova – 27 august 1994.

(3) Curtea Constituțională examinează în exclusivitate chestiuni de drept.”

Articolul 7

Prezumția constituționalității actelor normative

„Orice act normativ, precum și orice tratat internațional la care Republica Moldova este parte; se consideră constituțional până când neconstituționalitatea lui va fi dovedită în

procesul jurisdicției constituționale, cu asigurarea tuturor garanțiilor prevăzute de prezentul cod.”

4. Prevederi relevante ale Convenției Europene a Drepturilor Omului, în vigoare pentru Republica Moldova din 1 februarie 1998:

ARTICOLUL 6

Dreptul la un proces echitabil

”1. Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. [...]

2. Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.”

ARTICOLUL 7

Nicio pedeapsă fără lege

”1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul săvârșirii, nu constituia o infracțiune potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii.”

ARTICOLUL 13

Dreptul la un remediu efectiv

”Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul de a se adresa efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

ARTICOLUL 14

Interzicerea discriminării

”Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.”

ARTICOLUL 17

Interzicerea abuzului de drept

”Nicio dispoziție din prezenta Convenție nu poate fi interpretată ca autorizând unui stat, unui grup sau unui individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau libertăților recunoscute de prezenta Convenție, sau de a aduce limitări acestor drepturi și libertăți, decât cele prevăzute de această Convenție.”

Prevederi relevante ale Protocolului nr. 7 la Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale:

ARTICOLUL 2

Dreptul la două grade de jurisdicție în materie penală

1. Orice persoană declarată vinovată de o infracțiune de către un tribunal are dreptul să ceară examinarea declarației de vinovăție sau a condamnării de către o jurisdicție superioară. Exercitarea acestui drept, inclusiv motivele pentru care acesta poate fi exercitat, sunt reglementate de lege.

2. Acest drept poate face obiectul unor excepții în cazul infracțiunilor minore, definite prin lege, sau când cel interesat a fost judecat în primă instanță de către cea mai înaltă jurisdicție ori a fost declarat vinovat și condamnat ca urmare a unui recurs împotriva achitării sale."

5. Prevederi relevante ale Declarației Universale a drepturilor omului, ratificată prin Hotărârea Parlamentului RM nr.217-XII din 28.07.90:

Articolul 7

"Toți oamenii sunt egali în fața legii și au dreptul fără deosebire la o protecție egală a legii. Toți oamenii au dreptul la o protecție egală împotriva oricărei discriminări care ar încălca prezenta Declarație și împotriva oricărei provocări la o astfel de discriminare."

Articolul 8

"Orice persoană are dreptul să se adreseze în mod efectiv instanțelor judiciare competente împotriva actelor care violează drepturile fundamentale ce îi sunt recunoscute prin constituție sau prin lege."

Articolul 10

"Orice persoana are dreptul în deplina egalitate de a fi audiata în mod echitabil și public de către un tribunal independent și imparțial care va hotărî asupra drepturilor și obligațiilor sale, fie asupra temeiniciei oricărei acuzați în materie penală îndreptată împotriva sa."

Articolul 11

"Orice persoana acuzată de comiterea unui act cu caracter penal are dreptul să fie presupusă nevinovată până când vinovăția sa va fi stabilită în mod legal în cursul unui proces public în care i-au fost asigurate toate garanțiile necesare apărării sale. Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care nu i constituiau, în momentul când au fost comise, un act cu **caracter penal** conform dreptului internațional sau național. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai grea decât aceea care era aplicabilă în momentul când a fost săvârșit actul cu caracter penal."

Articolul 12

"Nimeni nu va fi obiectul unor imixțiuni arbitrare în viața sa particulară, în familia sa, în domiciliul său ori în corespondență, nici al unor atingeri ale onoarei sau reputației sale. Orice persoană are dreptul la protecția legii împotriva unor astfel de imixțiuni sau atingeri."

6. Prevederi relevante ale Pactului cu privire la drepturile civile și politice, deschis spre semnare de Adunarea generală a Națiunilor Unite la 16 decembrie 1966, intrat în vigoare la 23 martie 1967, Ratificat prin Hotărârea Parlamentului nr.217-XII din 28.07.90:

ARTICOLUL 14

"1. Toți oamenii sunt egali în fața tribunalelor și curților de justiție. Orice persoană are dreptul ca litigiul în care se află să fie examinat în mod echitabil și public de către un tribunal competent, independent și imparțial, stabilit prin lege, care să decidă fie asupra temeiniciei oricărei învinuiri penale îndreptate împotriva ei, fie asupra contestațiilor privind drepturile și obligațiile sale cu caracter civil. (...)"

ARTICOLUL 15

"1. Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care nu constituiau un act delictuos, potrivit dreptului național sau internațional, în momentul în care au fost săvârșite. De asemenea, nu se va aplica o pedeapsă mai severă decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii infracțiunii. Dacă ulterior comiterii infracțiunii, legea prevede aplicarea unei pedepse mai ușoare, delincventul trebuie să beneficieze de aceasta.

2. Nimic din prezentul articol nu se opune judecării sau condamnării oricărui individ din pricina unor acțiuni sau omisiuni care atunci când au fost săvârșite erau considerate ca fapte criminale, potrivit principiilor generale de drept recunoscute de toate națiunile."

ARTICOLUL 17

"1. Nimeni nu va putea fi supus vreunor imixțiuni arbitrare sau ilegale în viața particulară, în familia, domiciliul sau corespondența sa, nici la atingeri ilegale aduse onoarei și reputației sale.

2. Orice persoană are drept la protecția legii împotriva unor asemenea imixțiuni sau atingeri."

7. Prevederi relevante ale Hotărîrii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova sunt următoarele:

"53. Pornind de la natura subsidiară a mecanismelor CEDO, statele membre au obligația de a extinde mecanismele de protecție a drepturilor omului la nivel național, în conformitate cu angajamentele ce derivă din procesul de eficientizare a CtEDO, asumate în cadrul Conferințelor de la Interlaken (18-19 februarie 2010), Izmir (26-27 aprilie 2011) și Brighton (19-20 aprilie 2012)."

"60. Curtea menționează că accesul liber la justiție constituie un aspect inerent al dreptului la un proces echitabil, principiu complex, cuprinzând mai multe relații și drepturi fundamentale, prin care se poate garanta exercitarea lui deplină. Fără un acces efectiv la o instanță, drepturile oferite justițiabililor ar fi iluzorii.

61. Astfel, dreptul de acces la justiție este înțeles ca un drept de acces concret și efectiv, care presupune ca justițiabilul să beneficieze de o posibilitate clară și concretă de a contesta un act constituind o atingere adusă drepturilor sale.

62. Curtea reține că, pentru asigurarea protecției efective a drepturilor omului, nu este suficient a consacra drepturile materiale și a preciza pe cale constituțională condițiile minime pentru realizarea unei justiții echitabile, condiții întregite cu legi organice cu privire la organizarea și funcționarea instanțelor judecătorești. Este necesar, de asemenea, a stabili unele garanții procedurale de natură să consolideze mecanismele de protecție a acestor drepturi. Prin respectivele garanții procedurale, dreptul la un proces echitabil urmează a fi asigurat, în consecință, efectiv și eficace.

63. Curtea subliniază că dreptul la un proces echitabil presupune *eo ipso* prezumția de conformitate a actelor normative interpretate și aplicate de instanța judecătorească în actul de înfăptuire a justiției cu normele constituționale și legislația internațională.”

”76. Prin urmare, în momentul în care judecătorul ordinar constată sau este invocată de către părți o anumită incertitudine privind constituționalitatea actului aplicabil, **acesta este obligat** să demareze procesul de exercitare a controlului constituționalității.”

”79. Astfel, controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legislatorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate.

80. Curtea menționează că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil. Această cale indirectă, care permite cetățenilor accesul la justiția constituțională, oferă de asemenea, posibilitate Curții Constituționale, în calitate sa de garant al supremației Constituției, să-și exercite controlul asupra puterii legislative cu privire la respectarea catalogului drepturilor și libertăților fundamentale.”

”82. Curtea reține că **judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate**, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

(1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. 1) lit. a) din Constituție;

(2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

(3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

(4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

83. Curtea reține că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale. Astfel, **judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82.**”

”86. Curtea reține că, prin ignorarea excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către instanța de contencios constituțional, judecătorul ordinar ar dobândi prerogative improprii instanței judecătorești.

87. Având în vedere cele menționate, orice instanță judiciară chemată să soluționeze un litigiu, în ipoteza unei îndoieli cu privire la constituționalitatea unei dispoziții, are atât puterea, cât și obligația să se adreseze Curții Constituționale.”

”96. Curtea reține că, potrivit art. 115 din Constituție, justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii. La fel, în virtutea art.116 din Legea Supremă, judecătorii din cadrul instanțelor de toate nivelele sunt independenți și se supun numai legii.

97. Independența judecătorilor este unul dintre principiile fundamentale de organizare și realizare a justiției. În aplicarea legii, independența judecătorilor exclude noțiunea de ierarhie, subordonare. Având rolul de a soluționa litigiile în mod obiectiv, conform legii, și fiind o putere prin ei înșiși, **judecătorii nu pot primi ordine, instrucțiuni sau sugestii de nici un fel** cu privire la activitatea lor judiciară, nici din interiorul, nici din afara sistemului judiciar. Principiile internaționale statuează în mod explicit că **judecătorii trebuie să ia**

decizii în deplină libertate și să acționeze fără restricție și fără a fi obiectul unor influențe, incitări, presiuni, amenințări sau intervenții nelegale, directe sau indirecte, indiferent din partea cărei persoane vin și sub ce motiv. Judecătorul, în calitate de deținător al autorității judecătorești, trebuie să-și poată exercita funcția sa în deplină independență în raport cu toate constrângerile/forțele de natură socială, economică și politică și chiar în raport cu alți judecători și în raport cu administrația judecătorească.

98. Prin urmare, Curtea reține că judecătorii trebuie să dispună de suficientă putere și să fie în măsură a și-o exercita în vederea îndeplinirii atribuțiilor. **Independența judecătorului implică cerința soluționării litigiilor fără nicio ingerință, inclusiv din partea instanței ierarhic superioare.**"

"103. Astfel, Curtea menționează că, în timp ce dreptul de a ridica excepția de neconstituționalitate aparține judecătorilor din cadrul instanțelor judecătorești de toate nivelele, precum și având în vedere caracterul formal al rolului Curții Supreme de Justiție și lipsa competenței acesteia de a se pronunța asupra excepțiilor de neconstituționalitate ridicate de instanțele judecătorești ierarhic inferioare, prevederile literelor a) și g) de la alin. (1) al articolului 135 din Constituție nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului altor instanțe ordinare de a sesiza instanța de jurisdicție constituțională."

"107. În același timp, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) și lit. g), **sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătorilor, pe rolul cărora se află cauza.** O astfel de interpretare asigură principiul constituțional al independenței tuturor judecătorilor în soluționarea cauzelor și supremația Constituției în procesul de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale."

III. CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT

La data de 25.08.2015 Procuratura Generală a dispus începerea urmăririi penale în cauza nr. 2015928315, pe semnele de infracțiune prevăzute de art. 241 al. 1) CP, pe faptul încălcării de către factorii de decizie ai SRL "Levitrans" a prevederilor art. 10 din Legea nr. 845 din 03.01.1992 "cu privire la antreprenariat și întreprinderi" și art. 12 a Legii nr. 119 din 22.04.2004 "cu privire la produsele de tip fitosanitar și la fertilizanți", care în lipsa licenței privind comercializarea fertilizanților, au comercializat fertilizanți în asortiment, obținând profit în proporții mari, prin ce au comis infracțiunea de practicare ilegală a activității de întreprinzător.

La data de 03.09.2015 organul de urmărire penală a efectuat percheziții la oficiul și unitatea comercială a SRL "Levitrans".

La data de 29.09.2015 și 12.10.2015 factorii de decizie ai SRL "Levitrans" O. Levința și V. Gherman au fost recunoscuți în această cauză în calitate de bănuți de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 241 al. 2) lit. f) Cod penal.

La data de 09.10.2015 avocatul persoanelor bănuite în această cauză a depus la Procuratura Generală o cerere în ordinea art. 299/1 CPP prin care s-a solicitat anularea ca fiind ilegală ordonanța privind începerea urmăririi penale în cauza penală

nr. 2015928315 pe motiv că fapta cercetată nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune.

La data de 09.10.2015 procurorul, șef-interimar al Secției investigații financiar economice a Procuraturii Generale, examinând cererea înaintată la 02.10.2015 a emis ordonanța prin care a dispus respingerea acestei cereri ca neîntemeiată. În motivarea acesteia procurorul ierarhic superior a indicat că în conformitate cu pct. 5.3. a Hotărârii explicative a Plenului CSJ a RM nr. 7 din 04.07.2005 ”de regulă, nu sunt pasibile de atacare ordonanțele privind pornirea urmăririi penale. Aceste acte procedurale prin sine nu afectează drepturi și libertăți constituționale”.

La 02.11.2015, în Judecătoria Rîșcani, mun. Chișinău a fost înregistrată plîngerea avocatului Igor Chiriac, depusă în ordinea art. 313 Cod de procedură penală în numele petiționarilor Levința O. și Gherman V., prin care s-a solicitat *inter alia* anularea ordonanței procurorului ierarhic superior și declararea nulității ordonanței din data de 25.08.2015 prin care s-a dispus începerea urmăririi penale în cauza nr. 2015928315 pe semnele de infracțiune prevăzute de art. 241 al. 1) CP, pe motiv că fapta cercetată nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune.

Prin încheierea Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din data de 28.12.2015 s-a dispus respingerea ca neîntemeiată plîngerea avocatului prin care s-a solicitat nulitatea ordonanței de pornire a urmăririi penale din 25.08.2015 pe cauza penală nr. 2015928315 în baza art. 241 al. 1) Cod penal. Instanța de judecată și-a motivat această hotărîre inclusiv prin prisma prevederilor p. 5.2. a Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a RM nr. 7 din 04.07.2005 ”cu privire la practica asigurării controlului judecătoresc de către judecătorul de instrucție în procesul urmăririi penale.”

La data de 28.12.2015 s-a emis ordonanța de prelungirea termenului menținerii în calitate de bănuît a cet. O. Levința și V. Gherman pînă la data de 29.03.2015.

IV. EXPUNEREA PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ADUSE ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

Din esența celor expuse supra rezultă că normele de drept, a cărei constituționalitate se solicită a fi verificată, urmează a fi aplicate la soluționarea recursului depus de avocat împotriva încheierii Judecătorului de instrucție al Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din data de 28.12.2015, în apărarea intereselor bănuiților Levința O. și Gherman V..

Astfel, potrivit art. 7 alin. (3) Cod de procedură penală, coraborat cu Hotărîrea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 ”pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova” se constată că în procesul judecării cauzei, dacă instanța de judecată este sesizată de una din părți asupra neconstituționalității actului aplicabil care poate fi supus controlului constituționalității, judecătorul ordinar sau completul de judecată nu se va pronunța

asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, dar în mod obligatoriu va demara procesul de exercitare a controlului constituționalității invocat de către partea în proces, fiind obligați să suspende judecarea cauzei și să sesizeze Curtea Constituțională, prezentînd direct Curții Constituționale sesizarea privind excepția de neconstituționalitate.

Excepția de neconstituționalitate constituie mijlocul procedural pentru realizarea accesului cetățeanului, în calitate de titular al drepturilor și libertăților fundamentale, la controlul constituționalității actelor normative.

1. Cu referire la prevederile art. 125 lit. b) din Codul penal:

Considerăm că actul procesual din data de 25.08.2015 prin care s-a pornit urmărirea penală în cauza nr. 2015928315 este unul ilegal astfel încît fapta pentru care s-a dispus începerea urmăririi penale nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune, inclusiv nici de dispoziția art. 241 Cod penal.

Potrivit art. 1 Cod de procedură penală, procesul penal reprezintă activitatea organelor de urmărire penală și a instanțelor judecătorești cu participarea părților în proces și a altor persoane, desfășurată în conformitate cu prezentul cod. Astfel, procesul penal are ca scop protejarea persoanei, societății și a statului de infracțiuni, precum și protejarea persoanei și societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvîrșite.

În conformitate cu art. 1 alin. (3) din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept. O condiție esențială a existenței unui stat de drept este proclamarea și aplicarea cu strictețe a principiului legalității - principiul general de drept al supremației și respectării necondiționate a dreptului, garantat de art. 1 din Convenția CEDO în coroborare cu preambulul Constituției.

Potrivit art. 7 alin. (1) Cod de procedură penală, legalitatea procesului penal se asigură prin desfășurarea acestuia în strictă conformitate cu principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale prezentului cod.

Orice acțiune sau măsură procedurală efectuată cu încălcarea normelor enunțate sunt ilegale și conform art. 251 Cod de procedură penală sunt lovite de nulitate. Aceasta se răsfrînge și asupra ordonanței de pornire a urmăririi penale din data de 25 august 2015 emisă în cauza penală nr. 2015928315.

În această ordine de idei, în calitate de avocat a bănuiților consider că urmărirea penală pe această cauză a fost pornită **pe o faptă care nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune** și respectiv ordonanța de începere a urmăririi penale este una ilegală.

Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute de art. 241 CP este definită și prin prisma art. 125 Cod penal care explică înțelesul termenului de "desfășurare ilegală a activității de întreprinzător". Altfel spus latura obiectivă a infracțiunii prevăzută la art.

241 CP în coraborare cu definiția de "desfășurare ilegală a activității de întreprinzător" prevăzută la art. 125 Cod penal include 4 semne:

- a) desfășurarea activității de întreprinzător fără înregistrarea (reînregistrarea) la organele autorizate;
- b) desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație;
- c) desfășurarea activității de întreprinzător prin intermediul filialelor, reprezentanțelor, sucursalelor, secțiilor, magazinelor, depozitelor, unităților comerciale și altor unități neînregistrate în modul stabilit de legislație;
- d) desfășurarea activității de întreprinzător fără utilizarea mărcilor comerciale și de fabrică și fără indicarea în documente a codurilor fiscale, în cazul când folosirea sau indicarea lor este prevăzută de legislație, ori desfășurarea acestei activități cu utilizarea unor coduri fiscale străine sau plastografiate.

Ce ține de semnul de infracțiune prevăzut la art. 241 CP coraborat cu art. 125 lit. b) Cod penal și anume "desfășurare a unor genuri de activitate interzise de legislație" țin să menționez că această prevedere este una ambiguă, vine în contradicție cu art. 1 al. 3), art. 22 și art. 23 al. 2 din Constituție, care prevede că: Republica Moldova este un stat de drept în care dreptatea reprezintă valori supreme și sînt garantate, nimeni nu va fi condamnat pentru omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos, iar statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle.

Datorită normei cuprinsă la art. 125 lit. b) Cod penal, apare o situație neacceptabilă, cînd o faptă poate fi socotită ca fiind una infracțională nu doar de către legea penală ci și de alte legi care nu au un **caracter penal**. Astfel, orice lege ar putea încrimina o faptă, iar acest lucru vine în contradicție cu prevederile art. 1 al. 1) și 2) din Codul penal care prevede că:

*„(1) Prezentul cod este unica lege penală a Republicii Moldova.
(2) Codul penal este actul legislativ care cuprinde norme de drept ce stabilesc principiile și dispozițiile generale și speciale ale dreptului penal, determină faptele ce constituie infracțiuni și prevede pedepsele ce se aplică infractorilor..”*

Astfel este relevant de menționat că art. 14 al. 1) din Codul penal indică că: *” Infracțiunea este o faptă (acțiune sau inacțiune) prejudiciabilă, **prevăzută de legea penală**, săvîrșită cu vinovăție și pasibilă de pedeapsă penală.”*

Reieșind din prevederile expuse mai sus, pentru ca o faptă să fie socotită drept infracțiune, ea urmează a fi stipulată expres de Codul penal care este unica lege penală și nu de către alte acte normative.

Nu poate fi socotită ca fiind infracțiune fapta interzisă de Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi, Legea cu privire la produsele de uz fitosanitar și la fertilizanți, sau orice altă lege ordinară, iar aici urmează a se lua în considerație și principiul dreptului penal care este prevăzut inclusiv în dispoziția al. 2) art. 3 Cod penal, potrivit căreia *interpretarea extensivă defavorabilă a legii penale este interzisă.*

Noțiunea de „infracțiune” are un înțeles autonom, putînd fi interpretată ca o faptă interzisă de legea penală, care prezintă un grad de pericol social suficient de

mare, astfel încât necesitatea protejării interesului public să justifice aplicarea unei pedepse penale, inclusiv privarea de libertate a unei persoane.

Nu poate o lege cu caracter civil să determine ocazional prin conținutul său caracterul penal al unei fapte, fără ca această faptă să fie încadrată expres de legiuitor în legea penală ca urmare a gradului suficient de mare de pericol social pe care-l reprezintă.

Stabilirea caracterului penal al unei fapte de către o lege ordinară cu caracter civil, vine în contradicție cu art. 7 § 1 Convenția CEDO, care prevede că: *"Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul săvârșirii, nu constituia o infracțiune potrivit dreptului național sau internațional"* precum și cu prevederile art. 11 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, care indică că: *"Nimeni nu poate fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care nu constituiau, în momentul cind au fost comise, un act cu caracter penal conform dreptului internațional sau național."*

Din cauza normei prevăzute la art. 125 lit. b) din Codul penal, care este una ambiguă și neclară, apare situația din speță când fapta unei persoane de comercializare în regim de consignație a fertilizanților, care sunt contabilizați, dar în lipsa licenței, este interpretată în mod diferit, fără a exista o situație suficient de clară dacă această faptă este una de natură penală sau nu.

Astfel o parte dintre teoreticieni și anume profesorii Facultății Drept a Universității de Stat din Moldova consideră că activitatea comercială în lipsa licenței nu constituie infracțiune, iar profesorii Academiei "Ștefan cel Mare" a MAI sunt de părerea că această faptă se încadrează în infracțiunea de practicare ilegală a activității de întreprinzător, astfel încât se încadrează în noțiunea de "desfășurare unor genuri de activitate interzise de legislație" prevăzute la art. 125 lit. b) CP.

În situația în care profesorii universitari cu titluri științifice nu se pot decide dacă este totuși infracțiune fapta de comercializare a bunurilor în lipsa licenței, cetățeanul simplu este într-o dificultate de a cunoaște dacă conduita acestuia este infracțiune sau nu, astfel încât să-și poată regla conduita.

În lumina celor expuse mai sus vreau să mai comunic că Codul penal din 1961, prin nota de la art. 164 (care îndeplinea un rol similar cu cel al art. 125 CP actual) a indicat expres că prin desfășurarea ilegală a activității de întreprinzător, se înțelegea la acel moment... și desfășurarea fără licență a unor activități ce necesită autorizarea prin licență. Altfel spus art. 164 Cod penal vechi era unul clar, care diferenția desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație în raport cu activitatea desfășurată fără licență.

Printr-o bogată Jurisprudența, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat importanța asigurării accesibilității și previzibilității legii, instituind și o serie de repere pe care legiuitorul trebuie să le aibă în vedere pentru asigurarea acestor exigențe. Astfel, în cauze precum *Sunday Times contra Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord*, 1979, *Rekvenyi contra Ungariei*, 1999, *Rotaru împotriva României*, 2000, *Damman împotriva Elveției*, 2005, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat ca „nu poate fi considerată «lege» decît o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite individului să își regleze conduita. Individul

trebuie să fie în măsură să prevadă consecințele ce pot decurge dintr-un act determinat”, „o normă este previzibilă numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane să își corecteze conduita“; „în special, o normă este previzibilă atunci când oferă o anume garanție contra atingerilor arbitrare ale puterii publice“. Sub acest aspect, principiul securității juridice se corelează cu un alt principiu și anume principiul încrederii legitime. Nu na ar trebui ca o persoană să studieze toate legile cu caracter civil pentru a stabili dacă fapta sa constituie o infracțiune sau nu.

De asemenea, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a învederat că întinderea noțiunii de previzibilitate depinde însă, într-o largă măsură, de conținutul textului respectiv, de domeniul la care se referă, cât și de numărul și de calitatea destinatarilor săi, în caz contrar se crează premise ca această lege să fie interpretată, iar în viziunea Curții interpretarea legii de către alte autorități decît cea legislativă nu poate fi acceptată.

Pentru a satisface exigența previzibilității prevederilor legale, legea trebuie să fie redactată în termeni suficient de clari și preciși, cu toate noțiunile bine definite, care permite corelarea acțiunilor autorităților publice cu exigențele legii și definesc în mod clar domeniul conduitei interzise și consecințele nerespectării prevederilor respective.

Este relevantă în acest sens jurisprudența CtEDO în cauza Guțu vs. Moldova (nr. 20289/02, din 7 iunie 2007, §66), în care Curtea a relatat că „...expresia „prevăzută de lege” nu presupune doar corespunderea cu legislația națională, dar, de asemenea, se referă la calitatea acelei legislații (a se vedea Cauza ChEDO Halford vs. the United Kingdom, Reports 1997-III, p. 1017, §49). ...Legislația națională trebuie să indice cu o claritate rezonabilă scopul și modalitatea de exercitare a discreției relevante acordate autorităților publice, pentru a asigura persoanelor nivelul minim de protecție la care cetățenii au dreptul în virtutea principiului preeminenței dreptului într-o societate democratică (a se vedea Domenichini vs. Italy, Reports 1996-V, p. 1800, §33)“.

Suplimentar celor expuse, este de menționat că fapta de ”desfășurare a unei activități de întreprinzător fără licență eliberată de autoritatea competentă în temeiul legii” este sancționată în același timp de art. 263 al. 4) codul contravențional al Republicii Moldova cu amendă de la 100 la 300 de unități convenționale, precum și de art. 10 al. 4) din Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi – ”cu amendă în mărimea venitului brut din realizarea obținută în urma activităților menționate”.

Cu referire la prevederile art. 7 al. (7); art. 39 p. 5) Cod de procedură penală, art. 2 lit. d), art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție:

Ordonanța de începere a urmăririi penale este o hotărîre adoptată în cadrul urmăririi penale, care în esență afectează în mare măsură drepturile și libertățile persoanei nevinovate, sau care este suspectată de comiterea unei fapte ce nu constituie infracțiune.

În cauza penală în care sunt bănuți O. Levița și V. Gherman, atât procurorul ierarhic superior cât și judecătorul de instrucție au refuzat de a se expune într-un mod clar asupra legalității ordonanței de începere a urmăririi penale și au respins plîngerile prin care s-a solicitat anularea actului procesual de începere a urmăririi penale, făcînd referire la prevederile pct. 5.3. Hotărîrii explicative a Curții Supreme de Justiție nr. 7 din 04.07.2005, în care se menționează că ordonanța privind pornirea urmăririi penale nu afectează drepturi și libertăți constituționale.

Prevederile pct. 5.3. din Hotărîrea explicativă a Plenului CSJ a RM nr. 7 din 04.07.2005 vine în contradicție cu p. 6 din Hotărîrea Curții Constituționale nr. 26 din 23.11.2010 "asupra excepției de neconstituționalitate a prevederilor alin.(6) art.63 din Codul de procedură penală", prin care Curtea Constituțională a explicat că în procesul de probare a vinovăției de către partea acuzării, suspiciunile organelor de urmărire penală sau ale justiției **afectează grav** onoarea și demnitatea persoanei nevinovate.

Prevederile p. 5.3. a Hotărîrii explicative a Plenului CSJ a RM nr. 7 din 04.07.2005 vin în contradicție directă cu prevederile art. 6 § 1 Convenția CEDO potrivit căruia: *Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.*

Deși procurorul ierarhic superior împreună cu judecătorul de instrucție urmau să aplice direct legea în coraport cu circumstanțele concrete speție, aceștia au aplicat recomandările Plenului CSJ nr. 7 din 04.07.2005 care în anumită măsură vin în contradicție cu prevederile art. 4 al. 1) și 2), art. 20 al. 1), 21, 26 din Constituție; art. 6 § 1 Convenția CEDO.

Cel mag grav este că în cazul din speță, Judecătorul de instrucție, bazîndu-se pe prevederile Hotărîrii explicative nr. 7 din 04.07.2005, încălcînd drepturile fundamentale ale persoanei la un proces echitabil, nici măcar nu a analizat motivele invocate de avocat precum că se cercetează o faptă ce nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune, a respins plîngerea înaintată fără a oferit un răspuns dacă fapta cercetată de către Procuratura Generală în cauza penală nr. 2015928315, este sau nu prevăzută de legea penală ca infracțiune.

Prevederile art. 7 al. (7), art. 39 p. 5) Cod de procedură penală împreună cu prevederile art. 2 lit. d), art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, care acordă dreptul Curții Supreme de Justiție de a emite hotărîri cu caracter de recomandare, sau de explicare a legislației, vin în contradicție directă cu prevederile art. 66 lit. c) din Constituția Republicii Moldova, care indică expres că interpretarea legilor și asigurarea unitară a reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării se efectuează în exclusivitate de către Parlamentul Republicii Moldova. Aceste prevederi vin în contradicție și cu art. 116 al. 1) din Constituție care indică că judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovabili, potrivit legii.

Prin hotărîrile explicative ale Plenului Curții Supreme de justiție se instituie o supunere procesuală pe verticală, fapt ce aduce atingere direct independenței,

judecătorilor din cadrul instanțelor de judecată de grad inferior și nu în ultimul rând organelor procuraturii.

Judecătorii instanțelor de judecată de primul și al doilea nivel, precum și procurorii trebuie să se supună doar legii, să se pronunțe pe fiecare caz în parte reieșind din norma legală și intima convingere și nu în temeiul interpretărilor Curții Supreme de Justiție. Judecătorii instanțelor de judecată de grad superior urmează să discute cu judecătorii instanțelor de grad inferior doar prin intermediul hotărârilor de judecată pronunțate într-un dosar penal concret și nu prin intermediul interpretărilor făcute de Plenul Curții Supreme de Justiție, care mai degrabă îmbracă forma unor indicații date de către instanța ierarhic superioară prin formulări de genul: "Se atenționează instanțele judecătorești asupra...".

Hotărârile Explicative ale Curții Supreme de Justiție stopează în anumită măsură judecătorii, procurorii, reprezentanții organului de urmărire penală de a adopta o hotărâre procesuală reieșind din propria convingere. Deși judecătorul cât și procurorul trebuie să fie independenți procesual și să se supună doar legii, datorită acestor norme pe care le consider în contradicție cu Constituția, cei doi urmează să se supună Hotărârilor Explicative ale Curții Supreme de Justiție, că de altfel decizia finală într-o cauză penală se adoptă de către instanța superioară care a și emis aceste explicații cu referire la aplicarea legii, care în ultimă instanță ar putea anula hotărârea instanțelor inferioare, fapt care ar putea influența negativ cariera judecătorilor care nu se supun recomandărilor.

Între judecătorii instanțelor de judecată de grad diferit nu trebuie să existe raporturi administrative de subordonare, iar toate aceste explicații, recomandări, atenționări etc. sunt o moștenire a sistemului judiciar sovietic, care vin în contradicție cu prevederile Convenției CEDO. Judecătorul trebuie să fie cel care judecă independent.

În cazul din speță prin Hotărârea explicativă a Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 7 din 04.07.2005 s-a făcut interpretarea unor prevederi legale, care este prerogativă exclusivă a Parlamentului, fiind adusă o atingere esențială principiului separării puterilor în stat prevăzut la art. 6 din Constituția Republicii Moldova și independenței judecătorilor prevăzute la art. 116 al. 1) din Constituție.

Cu referire la prevederile art. 313 al. 6) Cod de procedură penală:

În conformitate cu prevederile al. 6) art. 313 Cod de procedură penală, încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale, care pot fi atacate cu recurs la curtea de apel în termen de 15 zile de la data pronunțării.

Această prevedere vine în contradicție directă cu art. 4 al. 1) și 2), art. 8 al. 1), art. 20 al. 1) și 2), art. 21, art. 26 al. 1) și 2), art. 54 al. 1), 2), 3), 4) art. 119 din Constituție, art. 6 § 1) și 2), art. 13 și 14 din Convenția CEDO, art. 2 Protocolul nr. 7

la Convenția CEDO, art. 7, 8, 10, 11, 12 din Declarația Universală a drepturilor omului, art. 14, 15, 17 ale Pactului cu privire la drepturile civile și politice.

Potrivit art. 21 din Constituția Republicii Moldova, orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

Din conținutul acestei norme constituționale se deduc trei principii: prezumția nevinovăției, caracterul public al procedurilor penale și posibilitatea persoanei de a utiliza toate mijloacele procedurale necesare pentru apărarea sa. Ultimul principiu consacră ideea că partea apărării dispune de un șir de pîrghii eficiente care pot fi utilizate pentru apărarea persoanei, inclusiv și în cazurile cînd această persoană este urmărită ilegal pentru o faptă care nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune.

Principiul indicat la art. 21 din Constituție – *asigurarea tuturor garanțiilor necesare apărării persoanei acuzate de un delict în procesul judiciar* – în coraport cu dreptul de acces liber la justiție consfințit la art. 20 din Constituție, pe lîngă dreptul la două grade de jurisdicție în materie penală stipulate la art. 2 § 1 al Protocolului 7 la Convenția CEDO, și dreptul la un proces echitabil prevăzut la art. 6 § 1 Convenția CEDO urmează să i se ofere persoanei împotriva căruia a fost pornită urmărirea penală în mod ilegal, unele garanții reale, inclusiv dreptul de a cere instanței de recurs corectarea erorilor admise de judecorul de instrucție și încetarea acțiunilor abuzive din partea organului de urmărire penală care aduc atingeri ilegale onoarei și reputației acestei persoane.

Avînd în vedere că suspiciunile nu pot fi interzise, deoarece ele contribuie la elucidarea adevărului, dreptul la un proces echitabil urmează a fi asigurat, în consecință efectiv, iar dreptul de acces la justiție urmează a fi înțeles ca un drept care presupune ca justițiabilul să beneficieze de o posibilitate clară și concretă de a contesta un act care aduce atingere drepturilor sale. Anume din aceste considerente urmează a se echilibra dreptul acuzării de a avea suspiciuni cu dreptul persoanei de a se adresa efectiv la două grade de jurisdicție pentru a beneficia de un control efectiv și a putea exclude cazurile de hărțuire a persoanei de către organele de urmărire penală prin anchetarea lor pentru fapte neprevăzute de legea penală ca infracțiune.

Limitările aplicate prin prevederile de la art. 313 al. 6) Cod procedură penală restricționează în substanță dreptul bănușilor în cauza penală nr. 2015928315 privind liberul acces la o justiție, dreptul la un proces echitabil, dreptul la un remediu efectiv și dreptul de exercitarea căilor de atac. O limitare nu este compatibilă cu art. 6 par. 1 din Convenția CEDO dacă nu urmărește un scop legitim și dacă nu există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit. Norma de la art. 313 al. 6) Cod procedură penală suprimă drepturile și libertățile fundamentale ale omului, aceste restrîngereri nu sînt necesare într-o societate democratică, nu sînt proporționale cu scopul legitim urmărit, aducînd atingere existenței unor drepturi și libertăți.

Norma prevăzută la art. 313 al. 6) Cod procedură penală crează o situație discriminatorie cu referire la persoanele care pot beneficia de dreptul de a folosi căile de atac împotriva încheierii judecătorului de instrucție, fapt prin ce se încalcă grav

prevederile art. 14 din Convenția CEDO. Altfel spus încheierea privind refuzul în pornirea urmăririi penale poate fi atacată cu recurs, iar atunci când se refuză în anularea actului de începere urmăririi penale pentru o faptă neprevăzută de legea penală ca infracțiune – în acest caz încheierea judecătorului de instrucție nu ar putea fi atacată cu recurs. Adică aceiași participanți la actul de justiție, în cazuri aproximativ similare sunt tratați diferit.

V. ALTE DATE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

La data de 17.12.2015, în cadrul examinării în instanța de fond a plîngerii depuse în ordinea art. 313 CPP, a fost înaintată cererea privind ridicarea excepției de constituționalitate a prevederilor art. 125 lit. b) din Codul penal, art. 7 al. (7), art. 39 p. 5) Cod de procedură penală.

Prin încheierea judecătorului cu atribuții de judecător de instrucție al Judecătoriei Rîșcani din data de 17.12.2015 inclusă în procesul-verbal al ședinței de judecată s-a dispus respingerea cererii avocatului privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

VI. CERINȚELE AUTORULUI:

Reieșind din considerentele expuse, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, art. 4 al. 1 lit. a), art. 24 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 4 alin. (1) lit. a), art. 39 din Codul jurisdicției constituționale, art. 7 alin. (3) Cod de procedură penală,

S O L I C I T:

1. Ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 125 lit. b) din Codul penal, art. 7 al. (7), art. 39 p. 5), art. 313 al. 6) Cod de procedură penală, art. 2 lit. d), art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție.

2. Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău să emită o încheiere cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 125 lit. b) din Codul penal, art. 7 al. (7), art. 39 p. 5), art. 313 al. 6) Cod de procedură penală, art. 2 lit. d), art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, să suspende judecarea cauzei pînă la examinarea de către Curtea Constituțională a excepției de neconstituționalitate.

3. Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău să prezinte direct în adresa Curții Constituționale prezenta sesizare de ridicare a excepției de neconstituționalitate.

4. Admiterea de către Curtea Constituțională a excepțiilor de neconstituționalitate ridicate prin prezenta sesizare.

5. Declarația de către Curtea Constituțională ca fiind neconstituțională:

- articolul 125 litera b) din Codul penal,
- articolul 7 alineatul (7), articolul 39 punctul 5) Cod de procedură penală,
- sintagma *"este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale"* de la alineatul 6) al articolului 313 Cod de procedură penală,
- articolul 2 litera d), articolul 16 litera c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție.
- Sintagma *"și adoptă hotărâri cu caracter explicativ"* de la articolul 16 litera c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție.

Anexă: Informația Curții Constituționale pe 3 file, copia Hotărârii Curții Constituționale din 09.02.2016 pe 11 file celui de-al doilea adresat.

Avocat Igor Chiriac

ÎNCHEIERE
În numele Legii

06 aprilie 2016

mun. Chișinău

Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău

Având în componența sa

Președintele de ședință, judecătorul

Iurie Iordan

Judecătorii

Ghenadie Lîsîi și Silvia Vrabii

Cu participarea:

Procurorului

Eugen Bordos

Avocatului

Igor Chiriac

Judecând în ședința publică demersul avocatului Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levința Olga și Gherman Vasile privind sesizarea Curții Constituționale în vederea verificării constituționalității sintagmei art. 125 lit. b) din Codul penal, ”desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație”, în sensul corespunderii art. art. 1 alin. (3), 22, 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, art. 7 alin. (7) Cod de procedură penală, sintagmei ”Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară au caracter de recomandare pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești”, art. 39 pct. 5) Cod de procedură penală, a sintagmei ”adoptă hotărâri explicative în chestiunile de practică judiciară a aplicării uniforme a legislației penale și procesual penale”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, art. 313 al. 6) Cod de procedură penală, sintagma ”este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale,” în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), 8 alin. (1), 20 alin. (1), (2), art. 21, 26 alin. (1), 54 alin. Alin. (1), (2), (3) și (4), 119 din Constituția Republicii Moldova, art. 2 lit. d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, sintagma ”dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma ”și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova
Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău

CONSTATĂ:

1. Urmărirea penală în cauza penală nr.2015928315, a fost pornită la 25.08.2015, de către Secția investigații financiar-economice a Procuraturii Generale, în baza indicilor infracțiunii prevăzute de art. 241 alin. (1) CP al RM, pe faptul practicării ilegale a activității de întreprinzător.
2. Conform ordonanței de pornire a urmăririi penale, s-a stabilit că, factorii de decizie a SRL „Levitrans”, perioada anilor 2014-2015, contrar prevederilor art. 10 a Legii nr. 845 din 03.01.1992, cu privire la antreprenoriat și întreprinderi și art. 12 a Legii nr. 119 din 22.04.2004, cu privire la produsele de uz fitosanitar și fertilizanți, a practicat ilegal activitate de antreprenoriat, adică, fără a deține licență eliberată de Camera de Licențiere, privind importul și/sau comercializarea produselor de uz fitosanitar și/sau fertilizanți, au comercializat fertilizanți pentru trandafiri (1 kg), fertilizanți pentru conifere (1 kg), fertilizanți pentru gazon (8 kg), fertilizanți pentru gazon, granule (8 kg), fertilizanți pentru gazon (2 kg), fertilizant universal (7.5 kg), fertilizant universal (15 kg), fertilizant universal (1,5 kg), fertilizant universal (3,0 kg), luciu frunze (300 ml), conserve pentru flori tăiate ”250 ml), fertilizant orhidei lichid (250 ml), fertilizant orhidei lichid (500 ml), fertilizant plante verzi lichid (500 ml), fertilizant lichid plante de balcon (1,3 ml), fertilizant lichid universal (1 ml), fertilizat acțiunea controlata gazon toamnă (4kg 200 m), fertilizant gazon cu anihilatori mușchi (1.5 kg), obținând profit în proporții mari.
3. Ordonanța de pornire a urmăririi penale din 25.08.2015 pe cauza penală nr. 2015928315 pornită în baza art. 241 alin.(1) CP al RM, emisă de procurorul în Secția investigații financiar-economice a Procuraturii Generale, Eugen Bordos a fost contestată în baza art.299/1 alin.(1) CPP al RM, Procurorului General, însă careva răspuns n-a primit.
4. Ne fiind de acord cu ordonanța de pornire a urmăririi penale din 25.08.2015 pe cauza penală nr. 2015928315 pornită în baza art. 241 alin.(1) CP al RM, emisă de procurorul în Secția investigații financiar-economice a procuraturii Generale Eugen Bordos, avocatul Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levința Olga și Gherman Vasile la 02.11.2015, a depus plângere în baza art.313 CPP al RM, la Judecătoria Rîșcani mun. Chișinău solicitând declararea nulă a ordonanței contestate.
5. Prin încheierea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 28 decembrie 2015, a fost respinsă ca neîntemeiată plângerea avocatului Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levința Olga și Gherman Vasile privind declararea nulă a ordonanței de pornire a urmăririi penale din 25.08.2015; pe cauza penală nr. 2015928315 pornită în baza art. 241 alin.(1) CP al RM, emisă de procurorul în Secția investigații financiar-economice a Procuraturii Generale, Eugen Bordos, s-a admis plângerea avocatului Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levința Olga și Gherman Vasile privind constatarea încălcării de către procuror a dreptului cu privire la un proces echitabil, prin neaducerea la cunoștință a ordonanței din 29.09.2015 de dispunere a expertizei în cauza nr.

2015928315, s-a obligat procurorul secția investigații financiar-economice a Procuraturii Generale să elibereze avocatului Igor Iac copia ordonanței din 29.09.2015 de dispunere a expertizei în cauza încheierea este irevocabilă.

6. Ulterior la data de 01.02.2016, avocatul Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levința Olga și Gherman Vasile a declarat recurs împotriva încheierii judecătorului de instrucție, solicitând admiterea recursului, casarea ca fiind ilegală încheierea Judecătorei Rîșcani mun. Chișinău din 28.12.2015, în partea ce ține de respingerea plângerii privind declararea nulității ordonanței de pornire a urmăririi penale din data de 25.08.2015 în cauza nr. 2015928315 pe semnele de infracțiune prevăzute de art. 241 alin. (1) CP al RM și declararea nulitatea ordonanței de pornire a urmăririi penale din data de 25.08.2015, în cauza nr. 2015928315 pe semnele de infracțiune prevăzute de art. 241 alin. (1) CP al RM, pe motiv că fapta nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune.
7. Subsecvent, la data de 02 martie 2016, prin intermediul cancelariei Curții de Apel Chișinău a parvenit cererea depusă de către avocatul Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levința Olga și Gherman Vasile privind ridicarea excepției de neconstituționalitate sintagmei art. 125 lit. b) din Codul penal, ”desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație”, în sensul corespunderii art. art. 1 alin. (3), 22, 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, art. 7 alin. (7) Cod de procedură penală, sintagmei ”Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară au caracter de recomandare pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești”, art. 39 pct. 5) Cod de procedură penală, a sintagmei ”adoptă hotărâri explicative în chestiunile de practică judiciară a aplicării uniforme a legislației penale și procesual penale”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, art. 313 al. 6) Cod de procedură penală, sintagma ”este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale,” în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), 8 alin. (1), 20 alin. (1), (2), art. 21, 26 alin. (1), 54 alin. Alin. (1), (2), (3) și (4), 119 din Constituția Republicii Moldova, art. 2 lit. d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, sintagma ”dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma ”și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova.
8. Astfel, în cererea sus indicată, avocatul în interesele petiționarului a menționat că cu referire la prevederile art. 125 lit. b) din Codul penal, consideră că actul

procesual din data de 25.08.2015, prin care s-a pornit urmărirea penală în cauza nr. 2015928315 este unul ilegal astfel încât fapta pentru care s-a dispus începerea urmăririi penale nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune, inclusiv nici de dispoziția art. 241 Cod penal.

9. Potrivit art. 1 Cod de procedură penală, procesul penal reprezintă activitatea organelor de urmărire penală și a instanțelor judecătorești cu participarea părților în proces și a altor persoane, desfășurată în conformitate cu prezentul cod. Astfel, procesul penal are ca scop protejarea persoanei, societății și a statului de infracțiuni, precum și protejarea persoanei și societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor presupuse sau săvârșite.
10. În conformitate cu art. 1 alin. (3) din Constituție, Republica Moldova este un stat de drept. O condiție esențială a existenței unui stat de drept este proclamarea și aplicarea cu strictețe a principiului legalității - principiul general de drept al supremației și respectării necondiționate a dreptului, garantat de art. 1 din Convenția CEDO în coroborare cu preambulul Constituției.
11. Potrivit art. 7 alin. (1) Cod de procedură penală, legalitatea procesului penal se asigură prin desfășurarea acestuia în strictă conformitate cu principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cu prevederile Constituției Republicii Moldova și ale prezentului cod.
12. Orice acțiune sau măsură procedurală efectuată cu încălcarea normelor enunțate sunt ilegale și conform art. 251 Cod de procedură penală sunt lovite de nulitate. Aceasta se răsfrânge și asupra ordonanței de pornire a urmăririi penale din data de 25 august 2015 emisă în cauza penală nr. 2015928315.
13. În această ordine de idei, avocatul consideră că urmărirea penală pe această cauză a fost pornită pe o faptă care nu este prevăzută de Legea penală ca infracțiune și respectiv ordonanța de începere a urmăririi penale este una ilegală.
14. Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute de art. 241 CP al RM, este definită și prin prisma art. 125 Cod penal care explică înțelesul termenului de desfășurare ilegală a activității de întreprinzător. Altfel spus latura obiectivă a infracțiunii prevăzută la art. 241 CP în coroborare cu definiția de desfășurare ilegală a activității de întreprinzător prevăzută la art. 125 Cod penal include 4 semne, desfășurarea activității de întreprinzător fără înregistrarea (reînregistrarea) la organele autorizate; desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație; desfășurarea activității de întreprinzător prin intermediul filialelor, reprezentanțelor, sucursalelor, secțiilor, magazinelor, depozitelor, unităților comerciale și altor unități neînregistrate în modul stabilit de legislație; desfășurarea activității de întreprinzător fără utilizarea mărcilor comerciale și de fabrică și fără indicarea în documente a codurilor fiscale, în cazul când folosirea sau indicarea lor este prevăzută de legislație,

ori desfășurarea acestei activități cu utilizarea unor coduri fiscale străine sau plastografiate.

15. Ce ține de semnul de infracțiune prevăzut la art. 241 CP al RM, coroborat cu art. 125 lit. b) Cod penal și anume desfășurare a unor genuri de activitate interzise de legislație, avocatul a precizat că această prevedere este una ambiguă, vine în contradicție cu art. 1 alin. (3), art. 22 și art. 23 alin. (2) din Constituție, care prevede că Republica Moldova este un stat de drept în care dreptatea reprezintă valori supreme și sînt garantate, nimeni nu va fi condamnat pentru omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos, iar statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle.
16. Datorită normei cuprinsă la art. 125 lit. b) Cod penal, apare o situație neacceptabilă, când o faptă poate fi socotită ca fiind una infracțională nu doar de către legea penală ci și de alte legi care nu au un caracter penal. Astfel, orice lege ar putea încrimina o faptă, iar acest lucru vine în contradicție cu prevederile art. 1 al. 1) și 2) din Codul penal care prevede că prezentul cod este unica lege penală a Republicii Moldova. (2) Codul penal este actul legislativ care cuprinde norme de drept ce stabilesc principiile și dispozițiile generale și speciale ale dreptului penal, determină faptele ce constituie infracțiuni și prevede pedepsele ce se aplică infractorilor.,
17. Astfel, este relevant de menționat că art. 14 alin. (1) din Codul penal indică că infracțiunea este o faptă (acțiune sau inacțiune) prejudiciabilă, prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție și pasibilă de pedeapsă penală.
18. Reieșind din prevederile expuse mai sus, pentru ca o faptă să fie socotită drept infracțiune, ea urmează a fi stipulată expres de Codul penal care este unica lege penală și nu de către alte acte normative.
19. Nu poate fi socotită ca fiind infracțiune fapta interzisă de Legea cu privire la antreprenariat și întreprinderi, Legea cu privire la produsele de uz fitosanitar și la fertilizanți, sau orice altă lege ordinară, iar aici urmează a se lua în considerație și principiul dreptului penal care este prevăzut inclusiv în dispoziția alin. (2) art. 3 Cod penal, potrivit căreia interpretarea extensivă defavorabilă a legii penale este interzisă.
20. Noțiunea de „infracțiune” are un înțeles autonom, putând fi interpretată ca o faptă interzisă de legea penală, care prezintă un grad de pericol social suficient de mare, astfel încât necesitatea protejării interesului public să justifice aplicarea unei pedepse penale, inclusiv privarea de libertate a unei persoane.
21. Nu poate o lege cu caracter civil să determine ocazional prin conținutul său caracterul penal al unei fapte, fără ca această faptă să fie încadrată expres de legiuitor în legea penală ca urmare a gradului suficient de mare de pericol social pe care-l reprezintă.
22. Stabilirea caracterului penal al unei fapte de către o lege ordinară cu caracter civil, vine în contradicție cu art. 7 § 1 Convenția CEDO, care prevede că:

„Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul săvârșirii, nu constituia o infracțiune potrivit dreptului național sau internațional” precum și cu prevederile art. 11 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, care indică că: „Nimeni nu poate fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care nu constituiau, în momentul când au fost comise, un act cu caracter penal conform dreptului internațional sau național”.

23. Din cauza normei prevăzute la art. 125 lit. b) din Codul penal, care este una ambiguă și neclară, apare situația din speță când fapta unei persoane de comercializare în regim de consignație a fertilizanților, care sunt contabilizați, dar în lipsa licenței, este interpretată în mod diferit, fără a exista o situație suficient de clară dacă această faptă este una de natură penală sau nu.
24. Astfel, o parte dintre teoreticieni și anume profesorii Facultății Drept a Universității de Stat din Moldova consideră că activitatea comercială în lipsa licenței nu constituie infracțiune, iar profesorii Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI sunt de părerea că această faptă se încadrează în infracțiunea de practicare ilegală a activității de întreprinzător, astfel încât se încadrează în noțiunea de desfășurare unor genuri de activitate interzise de legislație prevăzute la art. 125 lit. b) CP al RM.
25. Prin urmare, în situația în care profesorii universitari cu titluri științifice nu se pot decide dacă este totuși infracțiune fapta de comercializare a bunurilor în lipsa licenței, cetățeanul simplu este într-o dificultate de a cunoaște dacă conduita acestuia este infracțiune sau nu, astfel încât să-și poată regla conduita.
26. În lumina celor expuse, avocatul Igor Chiriac a indicat că Codul penal din 1961, prin nota de la art. 164 (care îndeplinea un rol similar cu cel al art. 125 CP actual) a indicat expres că prin desfășurarea ilegală a activității de întreprinzător, se înțelegea la acel moment și desfășurarea fără licență a unor activități ce necesită autorizarea prin licență. Altfel spus art. 164 Cod penal vechi era unul clar, care diferenția desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație în raport cu activitatea desfășurată fără licență.
27. Printr-o bogată Jurisprudența, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat importanța asigurării accesibilității și previzibilității legii, instituind și o serie de repere pe care legiuitorul trebuie să le aibă în vedere pentru asigurarea acestor exigențe. Astfel, în cauze precum Sunday Times contra Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, 1979, Rekvenyi contra Ungariei, 1999, Rotaru împotriva României, 2000, Damman împotriva Elveției, 2005, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat ca „nu poate fi considerată «lege» decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite individului să își regleze conduita. Individul trebuie să fie în măsură să prevadă consecințele ce pot decurge dintr-un act determinat”, „o normă este previzibilă numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane să își corecteze conduita”; „în special, o normă este previzibilă atunci când oferă o anume garanție contra

- atingerilor arbitrare ale puterii publice". Sub acest aspect, principiul securității juridice se corelează cu un alt principiu și anume principiul încrederii legitime. Nu na ar trebui ca o persoană să studieze toate legile cu caracter civil pentru a stabili dacă fapta sa constituie o infracțiune sau nu.
28. De asemenea, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a învederat că întinderea noțiunii de previzibilitate depinde însă, într-o largă măsură, de conținutul textului respectiv, de domeniul la care se referă, cât și de numărul și de calitatea destinatarilor săi, în caz contrar se creează premise ca această lege să fie interpretată, iar în viziunea Curții interpretarea legii de către alte autorități decât cea legislativă nu poate fi acceptată.
29. Pentru a satisface exigența previzibilității prevederilor legale, legea trebuie să fie redactată în termeni suficient de clari și preciși, cu toate noțiunile bine definite, care permite corelarea acțiunilor autorităților publice cu exigențele legii și definesc în mod clar domeniul conduitei interzise și consecințele nerespectării prevederilor respective.
30. Este relevantă în acest sens jurisprudența CEDO în cauza Guțu vs. Moldova (nr. 20289/02, din 7 iunie 2007, §66), în care Curtea a relatat că „...expresia „prevăzută de lege” nu presupune doar corespunderea cu legislația națională, dar, de asemenea, se referă la calitatea acelei legislații (a se vedea Cauza CEDO Halford vs. the United Kingdom, Reports 1997-111, p. 1017, §49). Legislația națională trebuie să indice cu o claritate rezonabilă scopul și modalitatea de exercitare a discreției relevante acordate autorităților publice, pentru a asigura persoanelor nivelul minim de protecție la care cetățenii au dreptul în virtutea principiului preeminenței dreptului într-o societate democratică (a se vedea Domenichini vs. Italy, Reports 1996-V, p. 1800, §33)”.
31. Suplimentar celor expuse, s-a menționat că fapta de ”desfășurare a unei activități de întreprinzător fără licență eliberată de autoritatea competentă în temeiul legii” este sancționată în același timp de art. 263 al. 4) codul contravențional al Republicii Moldova cu amendă de la 100 la 300 de unități convenționale, precum și de art. 10 al. 4) din Legea cu privire la antreprenariat și întreprinderi cu amendă în mărimea venitului brut din realizarea obținută în urma activităților menționate”.
32. Cu referire la prevederile art. 7 alin. (7), art. 39 pct. 5) Cod de procedură penală, art. 2 lit. d), art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, avocatul Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levința Olga și Gherman Vasile, a menționat că ordonanța de începere a urmăririi penale este o hotărâre adoptată în cadrul urmăririi penale, care în esență afectează în mare măsură drepturile și libertățile persoanei nevinovate, sau care este suspectată de comiterea unei fapte ce nu constituie infracțiune.
33. În cauza penală în care sunt bănuți O. Levința și V. Gherman, atât procurorul ierarhic superior cât și judecătorul de instrucție au refuzat de a se

expune într-un mod clar asupra legalității ordonanței de începere a urmăririi penale și au respins plângerile prin care s-a solicitat anularea actului procesual de începere a urmăririi penale, făcând referire la prevederile pct. 5.3. Hotărârii explicative a Curții Supremă de Justiție nr. 7 din 04.07.2005, în care se menționează că ordonanța privind pornirea urmăririi penale nu afectează drepturi și libertăți constituționale.

34. Prevederile pct. 5.3. din Hotărârea explicativă a Plenului CSJ a RM nr. 7 din 04.07.2005 vine în contradicție cu p. 6 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 26 din 23.11.2010, asupra excepției de neconstituționalitate a prevederilor alin.(6) art.63 din Codul de procedură penală, prin care Curtea Constituțională a explicat că în procesul de probare a vinovăției de către partea acuzării, suspiciunile organelor de urmărire penală sau ale justiției afectează grav onoarea și demnitatea persoanei nevinovate.
35. Prevederile pct. 5.3. a Hotărârii explicative a Plenului CSJ a RM nr. 7 din 04.07.2005 vin în contradicție directă cu prevederile art. 6 § 1 Convenția CEDO potrivit căruia, orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.
36. Deși procurorul ierarhic superior împreună cu judecătorul de instrucție urmau să aplice direct legea în coraport cu circumstanțele concrete speței, aceștia au aplicat recomandările Plenului CSJ nr. 7 din 04.07.2005 care în anumită măsură vin în contradicție cu prevederile art. 4 al. 1) și 2), art. 20 al. 1), 21, 26 din Constituție, art. 6 § 1 Convenția CEDO.
37. În continuare, avocatul a reținut că cel mag grav este că în cazul din speță, Judecătorul de instrucție, bazându-se pe prevederile Hotărârii explicative nr. 7 din 04.07.2005, încălcând drepturile fundamentale ale persoanei la un proces echitabil, nici măcar nu a analizat motivele invocate de avocat precum că se cercetează o faptă ce nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune, a respins plîngerea înaintată fără a oferit un răspuns dacă fapta cercetată de către Procuratura Generală în cauza penală nr. 2015928315, este sau nu prevăzută de legea penală ca infracțiune.
38. Prevederile art. 7 al. (7), art. 39 p. 5) Cod de procedură penală împreună cu prevederile art. 2 lit. d), art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, care acordă dreptul Curții Supreme de Justiție de a emite hotărâri cu caracter de recomandare, sau de explicare a legislației, vin în contradicție directă cu prevederile art. 66 lit. c) din Constituția Republicii Moldova, care indică expres că interpretarea legilor și asigurarea unitară a reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării se efectuează în exclusivitate de către Parlamentul Republicii Moldova. Aceste prevederi vin în contradicție și cu art. 116 al. 1) din Constituție care indică că

judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii.

39. Prin hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de justiție se instituie o supunere procesuală pe verticală, fapt ce aduce atingere direct independenței judecătorilor din cadrul instanțelor de judecată de grad inferior și nu în ultimul rând organelor procuraturii.
40. Judecătorii instanțelor de judecată de primul și al doilea nivel, precum și procurorii trebuie să se supună doar legii, să se pronunțe pe fiecare caz în parte reieșind din norma legală și intima convingere și nu în temeiul interpretărilor Curții Supreme de Justiție. Judecătorii instanțelor de judecată de grad superior urmează să discute cu judecătorii instanțelor de grad inferior doar prin intermediul hotărârilor de judecată pronunțate într-un dosar penal concret și nu prin intermediul interpretărilor făcute de Plenul Curții Supreme de Justiție, care mai degrabă îmbracă forma unor indicații date de către instanța ierarhic superioară prin formulări de genul, ”Se atenționează instanțele judecătorești asupra...”.
41. Hotărârile Explicative ale Curții Supreme de Justiție stopează în anumită măsură judecătoria, procurorii, reprezentanții organului de urmărire penală de a adopta o hotărâre procesuală reieșind din propria convingere. Deși judecătorul cât și procurorul trebuie să fie independenți procesual și să se supună doar legii, datorită acestor norme pe care le consider în contradicție cu Constituția, cei doi urmează să se supună Hotărârilor Explicative ale Curții Supreme de Justiție, că de altfel decizia finală într-o cauză penală se adoptă de către instanța superioară care a și emis aceste explicații cu referire la aplicarea legii, care în ultimă instanță ar putea anula hotărârea instanțelor inferioare, fapt care ar putea influența negativ cariera judecătorilor care nu se supun recomandărilor.
42. Între judecătorii instanțelor de judecată de grad diferit nu trebuie să existe raporturi administrative de subordonare, iar toate aceste explicații, recomandări, atenționări etc., sunt o moștenire a sistemului judiciar sovietic, care vin în contradicție cu prevederile Convenției CEDO. Judecătorul trebuie să fie cel care judecă independent.
43. Respectiv, în cazul din speță, prin Hotărârea explicativă a Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 7 din 04.07.2005 s-a făcut interpretarea unor prevederi legale, care este prerogativă exclusivă a Parlamentului, fiind adusă o atingere esențială principiului separării puterilor în stat prevăzut la art. 6 din Constituția Republicii Moldova și independenței judecătorilor prevăzute la art. 116 alin. (1) din Constituție.
44. În aceeași ordine de idei, cu referire la prevederile art. 313 al. 6) Cod de procedură penală, avocatul Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levința Olga și Gherman Vasile a indicat că în conformitate cu prevederile al. 6) art. 313 Cod de procedură penală, încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi

- penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale, care pot fi atacate cu recurs la curtea de apel în termen de 15 zile de la data pronunțării.
45. Această prevedere vine în contradicție directă cu art. 4 alin. (1) și (2), art. 8 alin. (1), art. 20 alin. (1) și (2), art. 21, art. 26 alin. (1) și (2), art. 54 alin. (1), (2), (3), (4) art. 119 din Constituție, art. 6 § 1) și 2), art. 13 și 14 din Convenția CEDO, art. 2 Protocolul nr. 7 la Convenția CEDO, art. 7, 8, 10, 11, 12 din Declarația Universală a drepturilor omului, art. 14, 15, 17 ale Pactului cu privire la drepturile civile și politice.
46. Astfel, potrivit art. 21 din Constituția Republicii Moldova, orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.
47. Din conținutul acestei norme constituționale se deduc trei principii, prezumția nevinovăției, caracterul public al procedurilor penale și posibilitatea persoanei de a utiliza toate mijloacele procedurale necesare pentru apărarea sa. Ultimul principiu consacră ideea că partea apărării dispune de un șir de pârghii eficiente care pot fi utilizate pentru apărarea persoanei, inclusiv și în cazurile cînd această persoană este urmărită ilegal pentru o faptă care nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune.
48. Principiul indicat la art. 21 din Constituție, asigurarea tuturor garanțiilor necesare apărării persoanei acuzate de un delict în procesul judiciar, în coraport cu dreptul de acces liber la justiție consfințit la art. 20 din Constituție, pe lîngă dreptul la două grade de jurisdicție în materie penală stipulate la art. 2 § 1 al Protocolului 7 la Convenția CEDO, și dreptul la un proces echitabil prevăzut la art. 6 § 1 Convenția CEDO urmează să i se ofere persoanei împotriva căruia a fost pornită urmărirea penală în mod ilegal, unele garanții reale, inclusiv dreptul de a cere instanței de recurs corectarea erorilor admise de judecătorul de instrucție și încetarea acțiunilor abuzive din partea organului de urmărire penală care aduc atingere ilegale onoarei și reputației acestei persoane.
49. Avînd în vedere că suspiciunile nu pot fi interzise, deoarece ele contribuie la elucidarea adevărului, dreptul la un proces echitabil urmează a fi asigurat, în consecință efectiv, iar dreptul de acces la justiție urmează a fi înțeles ca un drept care presupune ca justițiabilul să beneficieze de o posibilitate clară și concretă de a contesta un act care aduce atingere drepturilor sale. Anume din aceste considerente urmează a se echilibra dreptul acuzării de a avea suspiciuni cu dreptul persoanei de a se adresa efectiv la două grade de jurisdicție pentru a beneficia de un control efectiv și a putea exclude cazurile de hărțuire a persoanei de către organele de urmărire penală prin anchetarea lor pentru fapte neprevăzute de legea penală ca infracțiune.
50. Limitările aplicate prin prevederile de la art. 313 alin. (6) Cod procedură penală restricționează în substanță dreptul bănuiților în cauza penală nr.

2015928315 privind liberul acces la o justiție, dreptul la un proces echitabil, dreptul la un remediu efectiv și dreptul de exercitarea căilor de atac. O limitare nu este compatibilă cu art. 6 par. 1 din Convenția CEDO dacă nu urmărește un scop legitim și dacă nu există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit. Norma de la art. 313 al. 6) Cod procedură penală suprimă drepturile și libertățile fundamentale ale omului, aceste restrângeri nu sînt necesare într-o societate democratică, nu sînt proporționale cu scopul legitim urmărit, aducînd atingere existenței unor drepturi și libertăți.

51. Norma prevăzută la art. 313 alin. (6) Cod procedură penală creează o situație discriminatorie cu referire la persoanele care pot beneficia de dreptul de a folosi căile de atac împotriva încheierii judecătorului de instrucție, fapt prin ce se încalcă grav prevederile art. 14 din Convenția CEDO. Altfel spus încheierea privind refuzul în pornirea urmăririi penale poate fi atacată cu recurs, iar atunci când se refuză în anularea actului de începere urmăririi penale pentru o faptă neprevăzută de legea penală ca infracțiune - în acest caz încheierea judecătorului de instrucție nu ar putea fi atacată cu recurs. Adică aceiași participanți la actul de justiție, în cazuri aproximativ similare sunt tratați diferit.
52. În ședința instanței de recurs avocatul Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levița Olga și Gherman Vasile a solicitat admiterea cererii în sensul declarat, pe motivele invocate.
53. Procurorul participant a lăsat soluționarea prezentului demers la discreția instanței.
54. Examinînd materialele cauzei, în special a demersului în speță, ținînd cont de opinia participanților la proces, Colegiul Penal consideră necesar de a admite cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate înaintată de către avocatul Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levița Olga și Gherman Vasile, din următoarele considerente.
55. Astfel, potrivit art. 342 CPP al RM, toate chestiunile care apar în timpul judecării cauzei se soluționează prin încheiere a instanței de judecată. Încheierile privind măsurile preventive, de ocrotire și asigurătorii, recuzările, declinarea de competență, strămutarea cauzei, dispunerea expertizei, precum și încheierile interlocutorii, se adoptă sub formă de documente aparte și se semnează de judecător sau, după caz, de toți judecătorii din completul de judecată. Încheierile instanței asupra celorlalte chestiuni se includ în procesul-verbal al ședinței de judecată. Încheierile date pe parcursul judecării cauzei se pronunță public.
56. Succesiv, conform dispozițiilor art. 364 CPP al RM, președintele ședinței întreabă fiecare parte în proces dacă are careva cereri sau demersuri. Cererile sau demersurile formulate vor fi argumentate, iar dacă se solicită administrarea unor probe noi, se vor indica faptele și circumstanțele ce urmează a fi dovedite, mijloacele prin care pot fi administrate aceste probe,

locul unde se află acestea, iar în privința martorilor, experților și specialiștilor se va indica identitatea și adresa lor în cazul în care partea nu poate asigura prezența lor în instanța de judecată. Cererile sau demersurile formulate se soluționează de către instanță după audierea opiniilor celorlalte părți asupra cerințelor înaintate. Părțile pot prezenta și cere administrarea probelor și în cursul cercetării judecătorești.

57. Totodată, Colegiul Penal indică că conform art.7 alin.(2) CPP al RM, dacă există neconcordanțe între prevederile tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și prevederile prezentului cod, prioritate au reglementările internaționale.
58. Pct. 83 din Hotărârea Curții Constituționale din 09.02.2016 prevede că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale.
59. Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82, care la rândul său prevede că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții și anume, dacă obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.
60. Pct. 107 din Hotărârea Curții Constituționale din 09.02.2016, prevede că în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) și lit. g), sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale, de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, Curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza. O astfel de interpretare asigură principiul constituțional al independenței tuturor judecătorilor și soluționarea cauzelor și supremația Constituției în procesul de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale.
61. În continuare, instanța de recurs reține că obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la art.135 alin.1 lit. a) din Constituție – instanța de judecată sesizează Curtea Constituțională pentru a se expune referitor la verificarea constituționalității sintagmei art. 125 lit. b) din Codul penal, ”desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație”, în sensul corespunderii art. art. 1 alin. (3), 22, 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, art. 7 alin. (7) Cod de procedură penală, sintagmei ”Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară au caracter de recomandare pentru organele de urmărire

penală și instanțele judecătorești”, art. 39 pct. 5) Cod de procedură penală, a sintagmei ”adoptă hotărâri explicative în chestiunile de practică judiciară a aplicării uniforme a legislației penale și procesual penale”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, art. 313 al. 6) Cod de procedură penală, sintagma ”este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale,” în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), 8 alin. (1), 20 alin. (1), (2), art. 21, 26 alin. (1), 54 alin. Alin. (1), (2), (3) și (4), 119 din Constituția Republicii Moldova, art. 2 lit. d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, sintagma ”dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma ”și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova”dacă anularea actului procedural este necesară pentru aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei” din prevederile art. 251 alin. (3) CPP al RM, în sensul corespunderii cu prevederile art. art. 21 și 26 din Constituția Republicii Moldova.

62. Consecvent, Colegiul indică că excepția este ridicată de către instanța de judecată, or avocatul în interesele inculpaților a invocat neconstituționalitatea sintagmei art. 125 lit. b) din Codul penal, ”desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație”, în sensul corespunderii art. art. 1 alin. (3), 22, 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, art. 7 alin. (7) Cod de procedură penală, sintagmei ”Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară au caracter de recomandare pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești”, art. 39 pct. 5) Cod de procedură penală, a sintagmei ”adoptă hotărâri explicative în chestiunile de practică judiciară a aplicării uniforme a legislației penale și procesual penale”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, art. 313 al. 6) Cod de procedură penală, sintagma ”este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale,” în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), 8 alin. (1), 20 alin. (1), (2), art. 21, 26 alin. (1), 54 alin. Alin. (1), (2), (3) și (4), 119 din Constituția Republicii Moldova, art. 2 lit. d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, sintagma ”dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996

- cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma ”și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova.
63. Mia mult ca atît, prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei, or obiect de ridicarea excepției de neconstituționalitate constituie sintagma art. 125 lit. b) din Codul penal, ”desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație”, în sensul corespunderii art. art. 1 alin. (3), 22, 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, art. 7 alin. (7) Cod de procedură penală, sintagmei ”Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară au caracter de recomandare pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești”, art. 39 pct. 5) Cod de procedură penală, a sintagmei ”adoptă hotărâri explicative în chestiunile de practică judiciară a aplicării uniforme a legislației penale și procesual penale”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, art. 313 al. 6) Cod de procedură penală, sintagma ”este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale,” în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), 8 alin. (1), 20 alin. (1), (2), art. 21, 26 alin. (1), 54 alin. Alin. (1), (2), (3) și (4), 119 din Constituția Republicii Moldova, art. 2 lit. d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, sintagma ”dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma ”și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, dat fiind că aceste prevederi legale sunt aplicabile speței, or nefiind de acord cu ordonanța de pornire a urmăririi penale din 25.08.2015 pe cauza penală nr. 2015928315 pornită în baza art. 241 alin.(1) CP al RM, emisă de procurorul în Secția investigații financiar-economice a procuraturii Generale Eugen Bordos, avocatul Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levința Olga și Gherman Vasile la 02.11.2015, a depus plîngere în baza art.313 CPP al RM, la Judecătoria Rîșcani mun. Chișinău solicitând declararea nulă a ordonanței contestate, iar pe rolul Curții de Apel Chișinău se află prezenta cauză în vedere soluționării recursului înaintat.
64. Punctînd, Colegiul indică că în prezent nu există o hotărâre anterioară a Curții avînd ca obiect prevederile contestate – din analiza jurisprudenței Curții Constituționale, judecătorii nu au depistat vre-o hotărâre anterioară a Curții în privința problemei expuse mai sus, prin urmare demersul privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și verificarea constituționalității sintagmei art. 125 lit. b) din Codul penal, ”desfășurarea unor genuri de

activitate interzise de legislație”, în sensul corespunderii art. art. 1 alin. (3), 22, 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, art. 7 alin. (7) Cod de procedură penală, sintagmei ”Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară au caracter de recomandare pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești”, art. 39 pct. 5) Cod de procedură penală, a sintagmei ”adoptă hotărâri explicative în chestiunile de practică judiciară a aplicării uniforme a legislației penale și procesual penale”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, art. 313 al. 6) Cod de procedură penală, sintagma ”este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale,” în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), 8 alin. (1), 20 alin. (1), (2), art. 21, 26 alin. (1), 54 alin. Alin. (1), (2), (3) și (4), 119 din Constituția Republicii Moldova, art. 2 lit. d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, sintagma ”dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma ”și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, urmează a fi admis.

65. În conformitate cu art. art. 7, 342, 364 CPP al RM, Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău,-

DISPUNE :

Admite cererea avocatului Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levința Olga și Gherman Vasile.

Expediază în adresa Curții Constituționale a Republicii Moldova, cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate înaintată de către Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levința Olga și Gherman Vasile, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova.

Copia corespunde originalului

Președinte în ședință, judecătorul:

/semnătura/

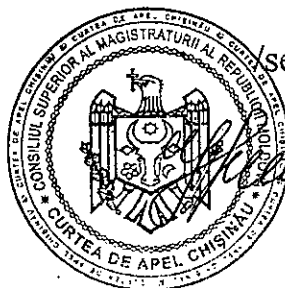
Iurie Iordan

Judecătorii:

/semnătura/

Ghenadie Lîsîi

Silvia Vrabii

ÎN CHEIERE
În numele Legii

06 aprilie 2016

mun. Chișinău

Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău

Având în componența sa

Președintele de ședință, judecătorul

Iurie Iordan

Judecătorii

Ghenadie Lîsfi și Silvia Vrabii

Cu participarea:

Procurorului

Eugen Bordos

Avocatului

Igor Chiriac

Judecând în ședința publică recursul declarat de către avocatul Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levița Olga și Gherman Vasile a declarat recurs împotriva încheierii Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 28 decembrie 2015, prin care a fost respinsă ca neîntemeiată plângerea avocatului Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levița Olga și Gherman Vasile privind declararea nulă a ordonanței de pornire a urmăririi penale din 25.08.2015, pe cauza penală nr. 2015928315 pornită în baza art. 241 alin.(1) CP al RM, emisă de procurorul în Secția investigații financiar-economice a Procuraturii Generale, Eugen Bordos, s-a admis plângerea avocatului Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levița Olga și Gherman Vasile privind constatarea încălcării de către procuror a dreptului cu privire la un proces echitabil, prin neaducerea la cunoștință a ordonanței din 29.09.2015 de dispunere a expertizei în cauza nr. 2015928315, s-a obligat procurorul secția investigații financiar-economice a Procuraturii Generale să elibereze avocatului Igor iac copia ordonanței din 29.09.2015 de dispunere a expertizei în cauza încheierea este irevocabilă.

Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău

C O N S T A T Ă :

1. Urmărirea penală în cauza penală nr.2015928315, a fost pornită la 25.08.2015, de către Secția investigații financiar-economice a Procuraturii Generale, în baza indicilor infracțiunii prevăzute de art. 241 alin. (1) CP al RM, pe faptul practicării ilegale a activității de întreprinzător.
2. Conform ordonanței de pornire a urmăririi penale, s-a stabilit că, factorii de decizie a SRL „Levitrans”, perioada anilor 2014-2015, contrar prevederilor art. 10 a Legii nr. 845 din 03.01.1992, cu privire la antreprenoriat și întreprinderi și art. 12 a Legii nr. 119 din 22.04.2004, cu privire la produsele de uz fitosanitar și fertilizanți, a practicat ilegal activitate de antreprenoriat, adică, fără a deține licență eliberată de Camera de Licențiere, privind importul și/sau comercializarea produselor de uz fitosanitar și/sau fertilizanți, au

comercializat fertilizanți pentru trandafiri (1 kg), fertilizanți pentru conifere (1 kg), fertilizanți pentru gazon (8 kg), fertilizanți pentru gazon, granule (8 kg), fertilizanți pentru gazon (2 kg), fertilizant universal (7.5 kg), fertilizant universal (15 kg), fertilizant universal (1,5 kg), fertilizant universal (3,0 kg), luciu frunze (300 ml), conserve pentru flori tăiate ”250 ml), fertilizant orhidei lichid (250 ml), fertilizant orhidei lichid (500 ml), fertilizant plante verzi lichid (500 ml), fertilizant lichid plante de balcon (1,3 ml), fertilizant lichid universal (1 ml), fertilizat acțiunea controlata gazon toamnă (4kg 200 m), fertilizant gazon cu anihilatori mușchi (1.5 kg), obținând profit în proporții mari.

3. Ordonanța de pornire a urmăririi penale din 25.08.2015 pe cauza penală nr. 2015928315 pornită în baza art. 241 alin.(1) CP al RM, emisă de procurorul în Secția investigații financiar-economice a Procuraturii Generale, Eugen Bordos a fost contestată în baza art.299/1 alin.(1) CPP al RM, Procurorului General, însă careva răspuns n-a primit.
4. Nefiind de acord cu ordonanța de pornire a urmăririi penale din 25.08.2015 pe cauza penală nr. 2015928315 pornită în baza art. 241 alin.(1) CP al RM, emisă de procurorul în Secția investigații financiar-economice a procuraturii Generale Eugen Bordos, avocatul Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levița Olga și Gherman Vasile la 02.11.2015, a depus plângere în baza art.313 CPP al RM, la Judecătoria Rîșcani mun. Chișinău solicitând declararea nulă a ordonanței contestate.
5. Prin încheierea Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 28 decembrie 2015, a fost respinsă ca neîntemeiată plângerea avocatului Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levița Olga și Gherman Vasile privind declararea nulă a ordonanței de pornire a urmăririi penale din 25.08.2015, pe cauza penală nr. 2015928315 pornită în baza art. 241 alin.(1) CP al RM, emisă de procurorul în Secția investigații financiar-economice a Procuraturii Generale, Eugen Bordos, s-a admis plângerea avocatului Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levița Olga și Gherman Vasile privind constatarea încălcării de către procuror a dreptului cu privire la un proces echitabil, prin neaducerea la cunoștință a ordonanței din 29.09.2015 de dispunere a expertizei în cauza nr. 2015928315, s-a obligat procurorul secția investigații financiar-economice a Procuraturii Generale să elibereze avocatului Igor iac copia ordonanței din 29.09.2015 de dispunere a expertizei în cauza încheierea este irevocabilă.
6. Ulterior la data de 01.02.2016, avocatul Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levița Olga și Gherman Vasile a declarat recurs împotriva încheierii judecătorului de instrucție, solicitând admiterea recursului, casarea ca fiind ilegală încheierea Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din 28.12.2015, în partea ce ține de respingerea plângerii privind declararea nulității ordonanței de pornire a urmăririi penale din data de 25.08.2015 în cauza nr. 2015928315 pe semnele de infracțiune prevăzute de art. 241 alin. (1) CP al RM și declararea nulitatea ordonanței de pornire a urmăririi penale din data de

25.08.2015, în cauza nr. 2015928315 pe semnele de infracțiune prevăzute de art. 241 alin. (1) CP al RM, pe motiv că fapta nu este prevăzută de legea penală ca infracțiune.

7. Subsecvent, la data de 02 martie 2016, prin intermediul cancelariei Curții de Apel Chișinău a parvenit cererea depusă de către avocatul Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levința Olga și Gherman Vasile privind ridicarea excepției de neconstituționalitate sintagmei art. 125 lit. b) din Codul penal, ”desfășurarea unor genuri de activitate interzise de legislație”, în sensul corespunderii art. art. 1 alin. (3), 22, 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, art. 7 alin. (7) Cod de procedură penală, sintagmei ”Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară au caracter de recomandare pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești”, art. 39 pct. 5) Cod de procedură penală, a sintagmei ”adoptă hotărâri explicative în chestiunile de practică judiciară a aplicării uniforme a legislației penale și procesual penale”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova, art. 313 al. 6) Cod de procedură penală, sintagma ”este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale,” în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), 8 alin. (1), 20 alin. (1), (2), art. 21, 26 alin. (1), 54 alin. Alin. (1), (2), (3) și (4), 119 din Constituția Republicii Moldova, art. 2 lit. d) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție, sintagma ”dă explicații din oficiu în chestiunile de practică judiciară ce nu țin de interpretarea legilor și nu au caracter obligatoriu pentru judecători”, art. 16 lit. c) din Legea nr. 789 din 26.03.1996 cu privire la Curtea Supremă de Justiție: sintagma ”și adoptă hotărâri cu caracter explicativ”, în sensul corespunderii art. art. 4 alin. (1), (2), art. 20 alin. (1), 21, 26, 66 lit. c), 116 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova.
8. Iar, prin încheierea Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 06 aprilie 2016, a fost admisă cererea avocatului Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levința Olga și Gherman Vasile și s-a expediat în adresa Curții Constituționale a Republicii Moldova, cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate înaintată de către Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levința Olga și Gherman Vasile, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova.
9. Avînd în vedere, recursul înaintat de către avocatul Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levința Olga și Gherman Vasile a declarat recurs împotriva încheierii Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 28 decembrie 2015, dar și încheierea Colegiului Penal al Curții de Apel Chișinău din 06 aprilie 2016, instanța de recurs consideră necesar de a suspenda examinarea recursului în

- speță, pînă la pronunțarea unei hotărîri a Curții Constituționale în vederea soluționării excepției de neconstituționalitate admisă în speță.
10. Astfel, potrivit art. 342 CPP al RM, toate chestiunile care apar în timpul judecării cauzei se soluționează prin încheiere a instanței de judecată. Încheierile privind măsurile preventive, de ocrotire și asiguratorii, recuzările, declinarea de competență, strămutarea cauzei, dispunerea expertizei, precum și încheierile interlocutorii, se adoptă sub formă de documente aparte și se semnează de judecător sau, după caz, de toți judecătorii din completul de judecată. Încheierile instanței asupra celorlalte chestiuni se includ în procesul-verbal al ședinței de judecată. Încheierile date pe parcursul judecării cauzei se pronunță public.
 11. Succesiv, conform dispozițiilor art. 364 CPP al RM, președintele ședinței întreabă fiecare parte în proces dacă are careva cereri sau demersuri. Cererile sau demersurile formulate vor fi argumentate, iar dacă se solicită administrarea unor probe noi, se vor indica faptele și circumstanțele ce urmează a fi dovedite, mijloacele prin care pot fi administrate aceste probe, locul unde se află acestea, iar în privința martorilor, experților și specialiștilor se va indica identitatea și adresa lor în cazul în care partea nu poate asigura prezența lor în instanța de judecată. Cererile sau demersurile formulate se soluționează de către instanță după audierea opiniilor celorlalte părți asupra cerințelor înaintate. Părțile pot prezenta și cere administrarea probelor și în cursul cercetării judecătorești.
 12. Totodată, Colegiul Penal indică că potrivit art. 345 CPP al RM, în termen de cel mult 3 zile de la data la care cauza a fost repartizată pentru judecare, judecătorul sau, după caz, completul de judecată, studiind materialele dosarului, fixează termenul pentru ședința preliminară, care va începe în cel mult 20 de zile de la data repartizării cauzei, cu excepția infracțiunilor flagrante. Ședința preliminară în cauzele în care sînt inculpați minori sau arestați se face de urgență și cu prioritate, pînă la expirarea termenului de arest stabilit anterior. În cazul posibilității judecării cauzei în procedură de urgență, judecătorul pune cauza pe rol fără a ține ședința preliminară și ia măsurile necesare pentru pregătirea și desfășurarea ședinței de judecare a cauzei ca aceasta să nu fie amînată. Ședința preliminară constă în soluționarea, cu participarea părților, a chestiunilor legate de punerea pe rol a cauzei. Ședința preliminară se ține cu respectarea condițiilor generale de judecare a cauzei, prevăzute la capitolul I din prezentul titlu, care se aplică în mod corespunzător. În ședința preliminară se soluționează chestiunile privind: cererile și demersurile înaintate, precum și recuzările declarate; lista probelor care vor fi prezentate de către părți la judecarea cauzei; trimiterea cauzei după competență sau, după caz, încetarea, totală sau parțială, a procesului penal; suspendarea procesului penal; fixarea termenului de judecată; măsurile preventive și de ocrotire.

13. În continuare, instanța de recurs reține că conform Hotărârii pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova nr. 2 din 09.02.2016, pct.91, potrivit prevederilor legale, în momentul acceptării excepției de neconstituționalitate, judecătorul dispune, prin încheiere, suspendarea procesului. Curtea reține că suspendarea procesului până la soluționarea de către Curtea Constituțională a excepției de neconstituționalitate este necesară pentru a exclude aplicarea normelor contrare Constituției la soluționarea unei cauze.
14. Raportînd circumstanțele cauzei, la materialele dosarului, Colegiul Penal consideră necesar de a suspenda examinarea cererii de recurs declarată de către avocatul Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levința Olga și Gherman Vasile împotriva încheierii Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 28 decembrie 2015, pînă la examinarea sesizării în speță, ulterior pronunțarea unei hotărîri de către Curtea Constituțională a Republicii Moldova, pe marginea sesizării.
15. În conformitate cu art. art. 342, 364 CPP al RM, Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău,-

DISPUNE :

A suspenda examinarea cererii de recurs declarată de către avocatul Igor Chiriac în interesele SRL „Levitrans”, Levința Olga și Gherman Vasile împotriva încheierii Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 28 decembrie 2015, pînă la examinarea sesizării privind excepția de neconstituționalitate înaintată în baza art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova.

Încheierea nu este susceptibilă de a fi atacată.

Copia corespunde originalului

Președinte în ședință, judecătorul:

/semnătura/

Iurie Iordan

Judecătorii:

/semnătura/

Ghenadie Lîsfi

Silvia Vrabii

